

Kallelse till socialnämnden

Nämnd	Socialnämnden
Tid	Onsdagen den 25 september 2024 klockan 17.00
Plats	Höger kammarsal, Kommunhuset
Justerare	Fredrik Wärnbring

Föredragningslista

Nr Ärende

1. Val av justerare och tid för justering
Tid för justering fredag den 27 september kl 11.30
2. Godkännande av dagordningen
3. Information från Jönköpings Läns Dövas och Teckenspråkigas förbund
Föredragande: Åsa Gustavsson, projektledare
4. Lex Maria- brister i verksamhetssystem Combine Plan
Föredragande: Michelle Wahlby
5. Tertialuppföljning 2 2024
Föredragande: Pernilla Ekstrand och John Jaresund
6. Program för trygghet och säkerhet - remiss
7. Svar på motion om att införa fixartjänst för pensionärer och personer med funktionsnedsättning
Föredragande: Sara Svenningsson
8. Socialnämndens delegationsordning - förordnande
Föredragande: Sara Svenningsson
9. Delegationsärenden
10. Informationsärenden

Hans Jarstig
Ordförande

Sandra Grip
Sekreterare

Datum
2024-08-23Diarienummer
SN24/129Sida
1 (2)Mottagare
Socialnämnden

Lex Maria- Brister i verksamhetssystem Combine Plan

Förslag till beslut

Informationen läggs till handlingarna.

Beskrivning av ärendet

Socialnämnden i Habo kommun är huvudman och vårdgivare för den kommunala hälso- och sjukvården. Varje vårdgivare är enligt patientsäkerhetslagen skyldig att rapportera, utreda och anmäla risker för allvarlig vårdskada till Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Från den 3 juli till den 16 juli 2024, uppmärksammades det allvarliga brister i verksamhetssystemet Combine Plan. Hälso- och sjukvårdsinsatser, som vanligen brukar föras över automatiskt från Verksamhetssystemet Combine-Core till Plan- kunde inte längre utläsas. Den personal som skulle utföra insatser hemma hos patienter under denna period saknade därmed information om vad som skulle utföras.

Inga kända konsekvenser för patienterna har uppmärksammats. Tack vare handpåläggning och säkerställande lokalt, så kunde alla hälso- och sjukvårdsinsatser utföras som planerat och inga insatser missades.

Däremot sågs stora risker i att vissa hälso- och sjukvårdsuppgifter inte blev utförda. En del av hälso- och sjukvårdsinsatserna var tex läkemedelshantering såsom insulin och innohep, dvs potenta läkemedel.

Vid uteblivet besök/insats kunde detta ha medfört allvarliga konsekvenser för patienterna med följd: risk för allvarlig vårdskada. Anmälan skickades till IVO 23 augusti 2024.

Ytterst är Habo Kommun ansvarig för att de verksamhetssystem som används är säkra för patienterna. I detta fall låg felet på det upphandlade verksamhetssystemet och ansvariga var Pulsen Combine.

Postadress

Habo kommun
Box 212
566 24 Habo

Besöksadress**Telefon**

Telefon (växel)
036-442 80 00

E-post

michelle.nilsson@habokommun.se

Webb

www.habokommun.se

Dokumenttyp
Tjänsteskrivelse

Datum
2024-08-23

Diarienummer
SN24/129

Sida
2 (2)

Planerade åtgärder är bland annat fortsatt kommunikation med Pulsen Combine kring uppkomna brister.

Michelle Wahlby
Medicinskt ansvarig sjuksköterska

Mottagare
Socialnämnden

Tertialuppföljning 2024

Förslag till beslut

Informationen läggs till handlingarna.

Beskrivning av ärendet

Tertialrapporten omfattar uppföljning av ekonomi, kvalitet och verksamhetsutvecklingsmål.

Pernilla Ekstrand
Förvaltningschef

Beslutet skickas till
Kommunstyrelsen

Bilaga:
Tertialrapport 2 2024

Tertialrapport 2 Jan-Aug 2024

Socialförvaltningen

Tertialrapport 2 Jan-Aug 2024

Status: Påbörjad Rapportperiod: 2024-08-31 Organisation: Socialförvaltningen

Innehåll

1	Resursuppföljning	3
1.1	Ekonomiskt utfall och prognos	3
1.2	Uppföljning personalnyckeltal	4
2	Årets verksamhet.....	7
2.1	Sammanfattning av årets verksamhet	7
3	Uppföljning av verksamhetsutvecklingsmål	8
3.1	Enkel och tillgänglig service.....	8
3.2	Mod och innovation för effektiv resurshantering	9
3.3	Attraktiv arbetsgivare.....	10
3.4	Verksamhetens egna verksamhetsutvecklingsmål	11
4	Kvalitetsuppföljning	13
4.1	Verksamhetsperspektivet	13
4.2	Målgruppsperspektivet.....	14
4.3	Medarbetarperspektivet.....	15
4.4	Ekonomiperspektivet	15

1 Resursuppföljning

1.1 Ekonomiskt utfall och prognos

Det ekonomiska utfallet och prognosen redovisas här uppdelat på drift och investering. Uppföljningen av driften redovisas per verksamhet. När det gäller investeringarna redovisas totalen för förvaltningen/nämnden. I kommentarerna beskrivs de väsentliga avvikelserna.

1.1.1 Driftsuppföljning (Tkr)

Verksamhet/enhet	Budget helår	Utfall tom aktuell period	Prognos helår	Avvikelse Budget - Prognos
Poltisk verksamhet	696	334	676	+20
Socialförvaltningen gemensamt	12 172	6 943	11 987	+185
Övergripande ÄO/FO o hälso- o sjukvård	43 499	28 535	43 466	+33
Äldreomsorg	106 181	70 743	106 530	-349
Funktionshinderomsorg	58 194	39 448	58 479	-285
Individ- o familjeomsorg	34 591	22 582	35 192	-601
Flykting o integration	37	-1 080	37	0
Total	255 370	167 505	256 367	-997

1.1.1.1 Kommentar till driftsuppföljning

Socialnämndens prognos för året hamnar på totalt -997tkr, varav -202tkr beror på utköp av bilar i samband med att leasingkontrakt löpt ut.

För den politiska verksamheten redovisas ett överskott på +20tkr pga lägre arvoden till förtroendevalda.

För socialförvaltningen gemensamt förväntas en avvikelse mot budget på +185tkr pga ej tillsatt tjänst.

Vad gäller kostnader för Övergripande ÄO o FO samt hälso- och sjukvård förväntas ett överskott på +33tkr. Anledningarna är konsultkostnader (-100tkr) och kostnader för arbete med arbetsmiljö och förändrat arbets sätt (-100tkr) på Biståndsenheten. Utköp av en tidigare leasingbil (-67tkr). Ej tillsatta tjänster +300tkr.

Prognosen för äldreomsorgen hamnar på ett underskott på -349tkr. Två tidigare leasingbilar har köpts ut (-135tkr). Ökade lönekostnader för dubbel bemanning på vissa brukare inom demensen (-20tkr). Ej tillsatt tjänst (frivilligsamordnare) under 2 månader (+87tkr). Ökade kostnader den egna hemtjänsten, volymökning beaktad (-1 390tkr). LOV-potten (-2 763tkr). Nettoeffekt/kostnadsbesparing av att Linden troligtvis inte öppnar under 2024 (+272tkr). För att täcka delar av underskottet kommer +3 600tkr av erhållet stadsbidrag kopplat till tidigare års arbete med att minska andelen timanställda att användas.

Gällande funktionshinderomsorgen spås ett underskott mot budget på -285tkr. Under hösten förväntas vi tappa ett beslut om personlig assistans (+78tkr). Då vi inte verkställt ett beslut om gruppboende inom rimlig tid har vi blivit skyldiga att betala en särskild avgift till Inspektionen för Vård och Omsorg (IVO) på -280tkr. Ej full beläggning på Ringvägen (-121tkr). Sagt upp lägenhet på Långgatan (+38tkr).

För individ- och familjeomsorgen är prognosen ett underskott på -601tkr. Anledningarna är ökade kostnader för fler placeringar än väntat inom institutionsvården (-360tkr), och ökade larmkostnader inom Individ- o familjeomsorgen (-35tkr). Försörjningsstödet har ökat mot budget under sommarmånaderna (-206tkr).

1.1.2 Investeringsuppföljning (Tkr)

Verksamhet/enhet	Inv budget helår	Utfall tom aktuell period	Prognos helår	Avvikelse Budget - Prognos
Socialförvaltningen	3 186	1 598	3 186	0

1.1.2.1 Kommentar till investeringsuppföljning

Inga avvikelser förväntas i dagsläget.

1.2 Uppföljning personalnyckeltal

Habo kommun har tagit fram ett antal nyckeltal inom området personal som bedöms viktiga att följa upp regelbundet. Dessa nyckeltal analyseras i fyra områden; sjukfrånvaro, personalomsättning, personalsammansättning och tidsanvändning. Samtliga nyckeltal redovisas ackumulerade från årets början till och med månaden före rapporteringsmånaden pga eftersläpning i löneuppgifter. (Exempelvis för tertial 1 redovisas nyckeltal för perioden jan-mars). Detta gäller både för innevarande år och tidigare år.

1.2.1 Sjukfrånvaro

	Sjukfrv 1- 14 % ack Jan - Jul 2024	Sjukfrv 15+ % ack Jan - Jul 2024
Alla åldrar	3.99%	4.80%

Korttidssjukfrånvaron ligger 0,03-procentenheter högre än motsvarande period 2023. Trenden fortsätter med lägre långtidssjukfrånvaro. Motsvarande uppgift för 2023 var 5,02%.

1.2.2 Personalomsättning

	2023	2024
Externa avgångar	-22	-18
Omsättning externt (%)	7.55%	5.86%

Personalomsättningen har minskat jämfört med 2023. Elva av de arton avgångarna under 2024 är anställningar inom äldreomsorgen.

1.2.3 Personalsammansättning

	2021	2022	2023	2024
Antal tillsvidareanställda månadsavlönade	269	281	304	318
Antal visstidsanställda månadsavlönade	31	27	24	27

	Antal årsarbetare enl. ÖK	Genomsn. syss.grad, (%)
Tillsvidare	303.37	95.40%

Antalet tillsvidareanställda fortsätter att öka. Den största ökningen har skett inom individ och familjeomsorgen med +5 anställda.

Även den genomsnittliga sysselsättningsgraden fortsätter att öka (+0,68%) i förhållande till föregående år.

1.2.4 Tidsanvändning

	Timmar Jan - Jul 2024	Timmar Jan - Jul 2023
A ARBETAD TID	306 881.01	292 777.57
4 FYLLNADSTID	1 629.22	1 056.67
5 ÖVERTID	2 411.65	2 932.21
B FRÅNVARO	103 335.41	97 151.86

Den arbetade tiden har ökat med drygt 14 100 timmar mot samma period föregående år. Ökningen avser i första hand äldre- och demensboendena, i andra hand funktionshinderomsorgen samt individ- och familjeomsorgen.

Fyllnadstiden har ökat samtidigt som övertiden har minskat i jämförelse mot 2023. Även frånvaron har ökat vid samma jämförelse. Sjukfrånvaron ligger på en jämförbar nivå mot tidigare år (+50 timmar).

2 Årets verksamhet

2.1 Sammanfattning av årets verksamhet

Förvaltningen har under årets första månader förberett för en större flytt av flera olika grupper av medarbetare. Tillgång till nya lokaler för individ- och familjeomsorgen har öppnat upp möjligheter att samla medarbetargrupper i andra lokaler som blivit tillgängliga.

En ny avdelning vid särskilt boende planerades öppna under första tertialet 2024 men på grund av svårigheter att rekrytera medarbetare samt på grund av minskad efterfrågan av särskilt boende är planen att öppna den nya avdelningen efter sommaren istället.

Två nya verksamhetschefer har rekryterats och ersätter tidigare vård- och omsorgschef. Ansvaret dem emellan är uppdelat på äldreomsorg/hälso- och sjukvård samt funktionshinderomsorg/bemannning och administration. Inom individ- och familjeomsorgen har tidigare förste socialsekreterare ersatts av två enhetschefer för barn- och unga respektive vuxenenhet.

Den 1 april infördes en ny lag om placering av barn i skyddat boende. Lagen innebär att barns rättigheter förstärks när de behöver följa med en vårdnadshavare till ett skyddat boende.

3 Uppföljning av verksamhetsutvecklingsmål

Kommunfullmäktige beslutar för varje mandatperiod om fokusområden för verksamhetsutveckling. För innevarande mandatperiod är dessa fokusområden; Enkel och tillgänglig service, Mod och innovation för effektiv resurshantering samt Attraktiv arbetsgivare.

Utifrån fokusområdena för verksamhetsutveckling tar respektive nämnd fram verksamhetsutvecklingsmål kopplade till grunduppdragen för verksamheterna. Varje nämnd ska arbeta fram 4-6 verksamhetsutvecklingsmål där de önskar göra en markant förflyttning. Målen beslutas årligen av nämnden och vid behov kan mål alltså läggas till eller plockas bort under en pågående mandatperiod. Utöver de mål som är kopplade till fokusområdena kan nämnden besluta om ytterligare så kallade "egna verksamhetsutvecklingsmål".

3.1 Enkel och tillgänglig service

Fokusområde Enkel och tillgänglig service syftar till att Habo kommun ska vara en attraktiv kommun med nöjda invånare och till att stärka kommunens varumärke och förtroende. Kommunens invånare ska tillhandahållas en hög servicenivå, ett gott bemötande och snabba handläggningstider.

Verksamhetsutvecklingsmål	Bedömning
SN VUM God digital tillgänglighet	

Kommentar:

Förvaltningen arbetar med följande åtgärder för att göra en förflyttning framåt för socialnämndens verksamhetsutvecklingsmål "God digital tillgänglighet":

- Utveckla Mina sidor på webben:

Syftet med att utveckla "Mina Sidor" på webben är att öka tillgängligheten till de tjänster som finns i socialförvaltningen. I dagsläget saknas resurser för att kunna genomföra detta utifrån hur prioriteringar i verksamheten behöver göras. Samtal pågår dock om hur tjänsten kan göras tillgänglig för kommuninvånaren.

- Införande av e-tjänst för att kunna ansöka om ekonomiskt bistånd

Ett aktivt arbete pågår där e-tjänsten används i handläggningen för återansökan. På sikt kan tjänsten användas även i nyansökan. Arbetet fortskrider med att öka andelen som använder tjänsten. Möjligheten att mäta andel som söker via e-ansökan är ännu inte klart. I dagarna läggs den nya versionen av elektronisk ansökan upp i verksamhetssystemet, en förbättrad version som förhoppningsvis kan öka antalet användare.

- Utredda behovet av resurser för att komma framåt i arbetet med digitalisering och välfärdsteknik

Då det inte finns utrymme inom förvaltningens befintliga resurser för att kunna arbeta med att öka takten i utveckling och införande av ny teknik, har förvaltningen kommit fram till att det finns behov av en ytterligare medarbetare som har kunskap och intresse inom området teknik och som kan arbeta med att införa och underhålla befintlig och ny teknik i verksamheterna samt kunna ge brukare stöd med teknisk utrustning i hemmet.

3.1.1 Analys och slutsats

För att kunna öka måluppfyllelsen ytterligare för målet "God digital tillgänglighet" behöver förvaltningen arbeta med fler åtgärder. I dagsläget är resurserna begränsade för att kunna göra det.

3.2 Mod och innovation för effektiv resurshantering

Fokusområde Mod och innovation för effektiv resurshantering syftar till att Habo kommun ska ha en kostnadseffektiv verksamhet för att säkerställa största möjliga nytta för pengarna och att använda resurser på bästa sätt i relation till våra invånare. Organisationen ska t ex våga använda ny teknik för att skapa en bättre verksamhet med samma eller mindre resursåtgång.

Verksamhetsutvecklingsmål	Bedömning
SN VUM Frigöra resurser genom förändrade arbetsätt	

Kommentar:

Förvaltningen arbetar med följande åtgärder för att öka måluppfyllelsen av socialnämndens verksamhetsutvecklingsmål "Frigöra resurser genom förändrade arbetsätt"

- Combine-appen

Combine-appen används av hemtjänsten och hemteam för att dokumentera samt se dagens planering i telefonen. Ett projekt pågår sedan i höstas med att införa appen även inom särskilt boende och korttidsenheten. Appen används fullt ut i vissa verksamheter. Vissa verksamheter har påbörjat användningen. För övriga verksamheter finns en plan för implementering.

- Öka tillgängligheten av tillsynskamera

Information ges strukturerat till brukare inom hemtjänst. Inom kort ska möjligheten att använda tillsynskamera även inom särskilt boende utredas. Rambeslut i hemtjänsten kommer att införas under 2024-2025 och i samband med det kommer biståndshandläggare endast fatta beslut om tillsyn. Den enskilde kommer tillsammans med utförare av hemtjänst bestämma på vilket sätt tillsynen ska ske. Tillsyn i form av tillsynskamera kommer att utföras i första hand när det är möjligt.

- Införa digitala hjälpmedel i beroendevården

Behovet av att införa digitala hjälpmedel i beroendevården är utrett och individ- och familjeomsorgen ser det som ett bra och möjligt arbetsätt. Kostnaden för att införa detta generellt i verksamheten finns upptagen i budget 2025.

3.2.1 Analys och slutsats

De åtgärder förvaltningen arbetar med för att öka måluppfyllelsen bedöms ge god effekt. Åtgärderna kräver dock en hel del resurser för att kunna genomföra och det tar tid innan genomförandet av åtgärder är klart och ger önskat resultat.

3.3 Attraktiv arbetsgivare

Fokusområde Attraktiv arbetsgivare syftar till att Habo kommun ska ha medarbetare med hög kompetens för att kunna erbjuda kommunens invånare den bästa servicen. För att säkerställa detta krävs bland annat engagerade och nöjda medarbetare, en låg personalomsättning och låga sjuktal. Det ska ses som attraktivt att arbeta inom Habo kommun.

Verksamhetsutvecklingsmål	Bedömning
SN VUM Behålla personal	

Kommentar:

Följande åtgärder pågår för att öka måluppfyllelsen för socialnämndens verksamhetsutvecklingsmål "Behålla personal":

Genom äldreomsorgslyftet erbjuds vårdbiträden att studera till undersköterska. Studier bedrivs på halvfart med bibehållen lön och arbete i verksamhet på 50 % av heltid. Specialistutbildning erbjuds för undersköterskor och sjuksköterskor inom ramen för arbetstiden.

Kompetensutveckling erbjuds i form av handledarutbildning på arbetstid i syfte att verksamheterna ska kunna ta emot studenter och elever på praktik. I övrigt erbjuds kompetensutveckling på ett strukturerat sätt som följs upp i medarbetarsamtalen årligen.

Bonus betalas ut till semestervikarier.

Yrkesresan är ett koncept för introduktion och kompetensutveckling för socialtjänstens medarbetare. Målet med Yrkesresan är att stärka kompetens och yrkesstolthet för både medarbetare och chefer inom socialtjänsten genom att erbjuda bästa tillgängliga kunskap på ett samlat och pedagogiskt sätt. Yrkesresan är ett samarbete mellan SKR, Socialstyrelsen och Regionala samverkans- och stödstrukturer (RSS). Idag har nästan 95 % av alla kommuner valt att ansluta sig till Yrkesresan. Fem yrkesresor ska tas fram under avtalsperioden 2021-2028 inom de verksamhetsområden som har prioriterats av kommunerna (myndighetsutövning barn och unga, myndighetsutövning skadligt bruk och beroende, myndighetsutövning funktionshinder samt utförarverksamheter äldreomsorg och funktionshinder). Enhetschefer inom IFO barn och unga samt funktionshinderomsorgen har startat Yrkesresa för chefer. Socialsekreterare inom barn och unga erbjuds och det ingår i den individuella kompetensutvecklingsplanen. Medarbetare inom funktionshinderomsorgen kommer starta sin yrkesresa under hösten 2024.

3.3.1 Analys och slutsats

Personalförsörjning är en stor utmaning. Det är av största vikt att medarbetare väljer att arbeta kvar i förvaltningen och att det går att rekrytera nya medarbetare i takt med att behoven av vård- och omsorg ökar i kommunen. Det behöver vara attraktivt att arbeta i Habo kommun.

Förvaltningen arbetar med de åtgärder som finns att tillgå men har ett begränsat utrymme vad gäller lön och personalförmåner.

3.4 Verksamhetens egna verksamhetsutvecklingsmål

Utöver de verksamhetsutvecklingsmål som kopplats till fokusområden kan förvaltningarna välja att arbeta fram andra verksamhetsutvecklingsmål. Dessa rapporteras i detta stycke.

Verksamhetsutvecklingsmål	Bedömning
SN VUM Delaktighet och sysselsättning	

Kommentar:

Följande åtgärder pågår för att öka måluppfyllelsen för socialnämndens verksamhetsutvecklingsmål delaktighet och sysselsättning:

Lagstiftningen gällande aktivitetskravet för personer som tar emot ekonomiskt bistånd/försörjningsstöd är ännu inte klar. Utredningen skulle ha presenterats under våren 2024 men har blivit fördröjd och det finns ingen information om när den förväntas bli klar. Inom Forum för Arbete och Sysselsättning (FAS-gruppen) pågår en utredning med syfte att undersöka kommunens möjligheter att verkställa aktivitetskravet när det kommer.

Verksamheten NOVA är ett samverkansarbete inom ramen för Samordningsförbundet Södra Vätterbygd som påbörjades 2023 som en basverksamhet till Enter som är nästa steg. NOVA genomförs som en gruppverksamhet. Habo och Mullsjö kommuner samarbetar i detta. Målet med NOVA är att deltagare ska komma vidare till Enter och sedan till rätt försörjning. Verksamheten vänder sig till de som står längst från arbetsmarknaden. Nova är igång och möter målgruppen enligt uppdraget. I Habo pågår arbetet med att initiera klienter inom försörjningsstöd till Nova då det utgör en insats efter utredning enligt MIX. Nova planeras att läggas in som en av flera insatser i verksamhetssystemet inom ramen för en process som tas fram just nu gällande kommunala arbetsmarknadsinsatser. Samverkan med IT-samordnare pågår och väntas vara klart under hösten 2024. Arbetskonsulent inom funktionshinderomsorgen utreder möjligheter att delta i NOVA utefter brukares behov, förmåga och önskan. Målgruppen är brukare som har beslut om daglig verksamhet enligt LSS eller sysselsättning enligt socialtjänstlagen.

Socialnämnden har beviljats statsbidrag för att arbeta med att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre i ordinärt boende. En kartläggning har gjorts kring nuläge och förslag har tagits fram på metod, struktur och arbetssätt för att arbeta med detta.

Rollen som frivilligsamordnare har i uppdrag att arbeta med åtgärder för att motverka ofrivillig ensamhet hos äldre. Arbetet har påbörjats. Det handlar till exempel om att hitta nya mötesplatser och ordna med aktiviteter där många äldre personer bor. Möjlighet att ordna "pratbänkar" med budskap ska undersökas. Biblioteket har ett koncept som kallas "nyfiken på". Förvaltningen kan i detta koncept ordna informationsträffar och föreläsningar om områden som intresserar äldre (65+). Samverkan med hemtjänsten kommer att behöva utvecklas för att nå fler äldre som är ofrivilligt ensamma. Förvaltningen ser behov av att nå fler och arbeta med förebyggande åtgärder. FAS-gruppen (Forum för Arbete och Sysselsättning) arbetar för att kommuninvånare ska ha en meningsfull sysselsättning och rätt försörjning. Medarbetarna i gruppen representerar olika verksamheter och förvaltningar i kommunen och samverkar för att kunna ge största möjliga effekt för målgruppen.

3.4.1 Analys och slutsats

Förvaltningen har förstärkt sitt arbete för att hjälpa kommuninvånare till en meningsfull sysselsättning och rätt försörjning.

Ofrivillig ensamhet kan leda till psykisk och fysisk ohälsa. Att upptäcka äldre personer med ofrivillig ensamhet tidigt och erbjuda stöd för att bryta ensamheten är centralt. Både socialtjänsten och hälso- och sjukvården har en viktig roll i det.

Pågående åtgärder bedöms ha god effekt på målet delaktighet och sysselsättning.

4 Kvalitetsuppföljning

För att säkerställa en god kvalitet i verksamheten ska respektive nämnd identifiera kritiska kvalitetsfaktorer för sina verksamheter. Kvalitetsfaktorerna bevakas och följs upp med hjälp av kvalitetsindikatorer och respektive förvaltningschef ansvarar för att rapportera avvikelser i de kritiska kvalitetsfaktorerna till nämnden. Kritiska kvalitetsfaktorer identifieras inom de fyra olika perspektiven; Målgruppsperspektivet, Verksamhetsperspektivet, Medarbetarperspektivet och Ekonomiperspektivet. Analyser och slutsatser gällande avvikande kvalitet ska följas av åtgärder som behöver vidtas för att tillse att kvalitet uppnås.

4.1 Verksamhetsperspektivet

Inom verksamhetsperspektivet ska kvalitet och effektivitet i verksamheten och processerna säkerställas.

KKF Kritisk kvalitetsfaktor	Bedömning
Rätt kompetens	
<p>Kommentar: Januari till augusti 2024 är det totalt 6 tjänster som inte kunnat tillsättas. 5 av dessa tjänster är undersköterska. I socialförvaltningen arbetar 127 tillsvidareanställda undersköterskor och 34 tillsvidareanställda vårdbiträden.</p>	
Kontinuitet	
<p>Kommentar: Under perioden januari-augusti 2024 har 22 personer slutat sin anställning, vilket motsvarar 7,16 %. Avgångarna är utspridda över verksamheterna i förvaltningen.</p>	
Ändamålsenliga lokaler	
<p>Kommentar: Utifrån befolkningsprognos och inflyttning till Habo kommun bedöms fler kommuninvånare få behov av insatser från socialförvaltningen. Behoven av lokaler för att bedriva verksamheter är i dagsläget tillgodosedda. Det finns möjlighet att verkställa fler beslut om särskilt boende för äldre och gruppboende enligt LSS i dagsläget. Det finns en plan för att öppna en ny servicebostad enligt LSS när behoven ökar. Förvaltningen utreder möjligheterna till utökning av dagar och tider för att kunna tillgodose ett ökat behov av dagverksamhet för äldre.</p>	
Verksamhetssystem	

4.1.1 Analys och slutsats

Det är svårt att rekrytera till utannonserade tjänster som undersköterska på grund av att för få väljer att utbilda sig till undersköterska samt att konkurrensen är hög om dem som finns. Personalförsörjningen till vård och omsorg är en stor utmaning som förväntas bli ännu större.

Förvaltningen har beskrivit sina behov av lokaler för sina verksamheter i Lokalförsörjningsplanen för Habo kommun 2025-2030. Det finns inget akut behov av nya eller större lokaler för tillfället. Beslut om bistånd bedöms kunna verkställas i de lokaler förvaltningen förfogar över för närvarande.

Verksamhetssystemet Combine är svårarbetat vilket gör arbetet ineffektivt. Brister finns hos leverantören. Förvaltningen har kunskapsbrist kring användning av systemet.

4.2 Målgruppsperspektivet

Inom målgruppsperspektivet ska kvalitet och effektivitet utifrån medborgarnas perspektiv säkerställas.

KKF Kritisk kvalitetsfaktor	Bedömning
Rättsäkerhet	
Kommentar: Förvaltningen har under perioden april - juni haft fem beslut om bistånd som inte har kunnat verkställas inom tre månader från beslutsdatum. Det är ett beslut om korttidsvistelse enligt LSS, två beslut om kontaktfamilj enligt SoL och två beslut om kontaktperson enligt SoL.	
Tillgänglighet	
Kommentar: Ett arbete pågår med att uppdatera informationen på hemsidan samt kontaktuppgifter.	

4.2.1 Analys och slutsats

Det finns avvikelser i kvalitet när det gäller rättssäkerhet utöver den kvalitetsfaktorn som mäts övergripande med indikatorn ej verkställda beslut. Enligt 11 kap. 2 § SoL ska en barnutredning bedrivas skyndsamt och vara slutförd senast inom fyra månader. Under perioden januari till juli 2024 har förvaltningen inte lyckats nå upp till lagkravet att färdigställa utredningar inom fyra månader i totalt 23 olika ärenden. Inom funktionshinderomsorg och äldreomsorg har uppföljningar av tillsvidarebeslut inte gjorts på flera år. Detta på grund av att de har behövt bortprioriterats när nya ärenden inkommer och på grund av att tidsbegränsade beslut har behövt prioriteras. Resurserna har inte räckt till på enheten.

Inom området uppdragstagare är det svårt att rekrytera både på grund av att utbudet av uppdragstagare är litet och att människor ska matchas ihop för att det ska fungera.

Informationen på hemsidan behöver hållas uppdaterad och vara tillgänglig för kommuninvånaren. Det finns inte tillräckliga resurser för att arbeta med förbättringsarbete på hemsidan i tillräcklig omfattning.

4.3 Medarbetarperspektivet

Inom medarbetarperspektivet ska kvalitet och effektivitet utifrån kompetens, medarbetarskap, ledarskap och arbetsmiljö säkerställas.

KKF Kritisk kvalitetsfaktor	Bedömning
Friska medarbetare	
Kommentar: Januari-Juni är snittet för långtidssjukfrånvaron 4,75 %. Jämfört med fem tidigare år, så är siffran den lägsta hittills. För korttidssjukfrånvaron är snittet för januari-juni 4,3 %.	
Nöjda medarbetare	
Kommentar: Medarbetarenkäten genomförs inte under 2024	
Hålla avgångssamtal	
Kommentar: Det finns 6 avgångssamtal dokumenterade hittills i år januari-augusti. 22 personer har slutat sin anställning under samma period.	

4.3.1 Analys och slutsats

Sjukfrånvaron övergripande i socialförvaltningen bedöms vara på en för årstiden normal nivå jämfört med tidigare år.

Arbetsbelastningen är oerhört hög för samtliga socialsekreterare inom barn och unga. Detta beror till stor del på ökat inflöde av orosanmälningar samt mer komplicerade och svåra ärenden att hantera. På grund av sjukskrivningar och hög korttidsfrånvaro blir arbetsbelastningen för övriga medarbetare stor.

4.4 Ekonomiperspektivet

Inom ekonomiperspektivet ska kvalitet och effektivitet utifrån god ekonomisk hushållning säkerställas.

KKF Kritisk kvalitetsfaktor	Bedömning
Effektiv resursanvändning	

Kommentar:

Övertiden är betydligt lägre jämfört med de två föregående åren.

Kostnaden för inhyrd personal januari - juli 2023 har uppstått vid:

Biståndsenheten 78 000 kronor och beror på att en konsult behövdes för att täcka upp sjukfrånvaro under januari månad.

Hälso- och sjukvård 1 167 000 kronor.

4.4.1 Analys och slutsats

Övertid har uppstått på grund av svårigheter att få tag på vikarier och på grund av svårigheter att kunna använda vikarier i vissa fall.

Kostnader har uppstått på grund av att det inte går att rekrytera vikarier för sjuksköterskor under sommaren. Behovet behöver därför täckas av inhyrd personal för att kunna upprätthålla verksamheten. Eftersom detta är en trend sedan flera år tillbaka behöver förvaltningen planera för att hyra in personal och det finns därmed också en budget för det.

Program för trygghet och säkerhet - remiss

Förslag till beslut

Socialnämnden har inga synpunkter på de båda programmen.

Beskrivning av ärendet

Habo kommun har sammanställt ett förslag till Program för trygghet och säkerhet 2024-2027. Programmet omfattar åtgärder mot oönskade händelser i form av brott, olyckor, bränder och andra händelser som kan leda till kriser. Som underlag till programmet är en risk- och sårbarhetsanalys framtagen. Remissen avser Program för trygghet och säkerhet samt delprogram Civil beredskap vilken innehåller plan för extraordinära händelser samt plan för POSOM.

Socialnämnden har möjlighet att lämna synpunkter på de framtagna programmen senast den 30 september 2024.

Sara Svenningsson
Utredare

Beslutet skickas till
ks@habokommun.se

PROGRAM FÖR TRYGGHET OCH SÄKERHET 2024-2027

Antagen av kommunfullmäktige den DD månad ÅÅÅÅ § X

Innehåll

Inledning.....	5
Definitioner av trygghet, säkerhet och risk	5
Riskanalys	7
Skydd mot olyckor	7
Civil beredskap.....	7
Intern säkerhet	7
Brottsförebyggande arbete	8
Suicidprevention.....	8
Våld i nära relationer.....	8
Ansvar och uppföljning.....	8
Förkortningar.....	8
Strategiskt hållbarhetsarbete	8
Fallprevention.....	11
Bakgrund fallprevention.....	11
Syfte	11
Uppdrag och ansvar för fallprevention.....	11
Strategiskt hållbarhetsarbete	12
Suicidprevention.....	13
Bakgrund suicidprevention	13
Syfte suicidprevention.....	14
Uppdrag och ansvar suicidprevention	14
Strategiskt hållbarhetsarbete	15
Naturolyckor.....	16
Bakgrund naturolyckor.....	16
Syfte naturolyckor	16
Uppdrag och ansvar för naturolyckor.....	17
Strategiskt hållbarhetsarbete	17
Brandsäkerhet och operativa insatser	18
Bakgrund brandsäkerhet och operativa insatser.....	18
Syfte brandsäkerhet och operativa insatser	19
Uppdrag och ansvar för brandsäkerhet och operativa insatser.....	20
Strategiskt hållbarhetsarbete	20
Vattensäkerhet.....	22
Bakgrund vattensäkerhet.....	22

Syfte vattensäkerhet	22
Uppdrag och ansvar för vattensäkerhet.....	22
Strategiskt hållbarhetsarbete	22
Trafiksäkerhet.....	24
Bakgrund trafiksäkerhet	24
Syfte trafiksäkerhet	24
Mål	24
Uppdrag och ansvar för trafiksäkerhet	25
Strategiskt hållbarhetsarbete	25
Civil beredskap.....	27
Bakgrund civil beredskap.....	27
Syfte civil beredskap	29
Uppdrag och ansvar för civil beredskap.....	30
Strategiskt hållbarhetsarbete	30
Intern säkerhet.....	31
Bakgrund intern säkerhet	31
Syfte intern säkerhet.....	31
Uppdrag och ansvar för intern säkerhet	31
Strategiskt hållbarhetsarbete	32
Brottsförebyggande arbete	33
Bakgrund brottsförebyggande arbete	33
Syfte brottsförebyggande arbete.....	34
Uppdrag och ansvar för brottsförebyggande arbete	34
Strategiskt hållbarhetsarbete	34
Våld i nära relationer.....	36
Bakgrund våld i nära relationer.....	36
Syfte våld i nära relationer	36
Uppdrag och ansvar för våld i nära relationer.....	37
Strategiskt hållbarhetsarbete	38

Inledning

En trygg och säker kommun är en viktig del av kommunens kvalitet. Arbetet med trygghet och säkerhet är till för att skydda människors liv och hälsa, samhällets funktionalitet, miljö, demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.

Orden trygghet och säkerhet används många gånger tillsammans och tolkningen av begreppen är många. I programmet för trygghet och säkerhet menas med säkerhet frånvaro av oönskade händelser, skador eller andra negativa konsekvenser. Med trygghet menas frånvaro av upplevd oro. Trygghet kan således uppnås dels genom att den faktiska säkerheten ökar och dels genom åtgärder som ökar själva känslan av att trygghet ökar.

Trygghet och säkerhet i Habo kommun uppnås genom:

- att den enskildes egen förmåga stärks genom utbildning och information
- ett brett och samordnat förebyggande arbete mot brott, olyckor och kriser
- att en god förmåga att agera vid inträffade olyckor och kriser upprätthålls
- samverkan med civilsamhället, andra myndigheter, organisationer och näringsliv
- att tillsyn och kontroll av byggnader och anläggningar genomförs ur ett olycksförebyggande perspektiv
- ständig förbättring genom uppföljning och analys

Program för trygghet och säkerhet är framtaget med beaktande utifrån hållbar utveckling, genus samt barn- och äldreperspektiv.

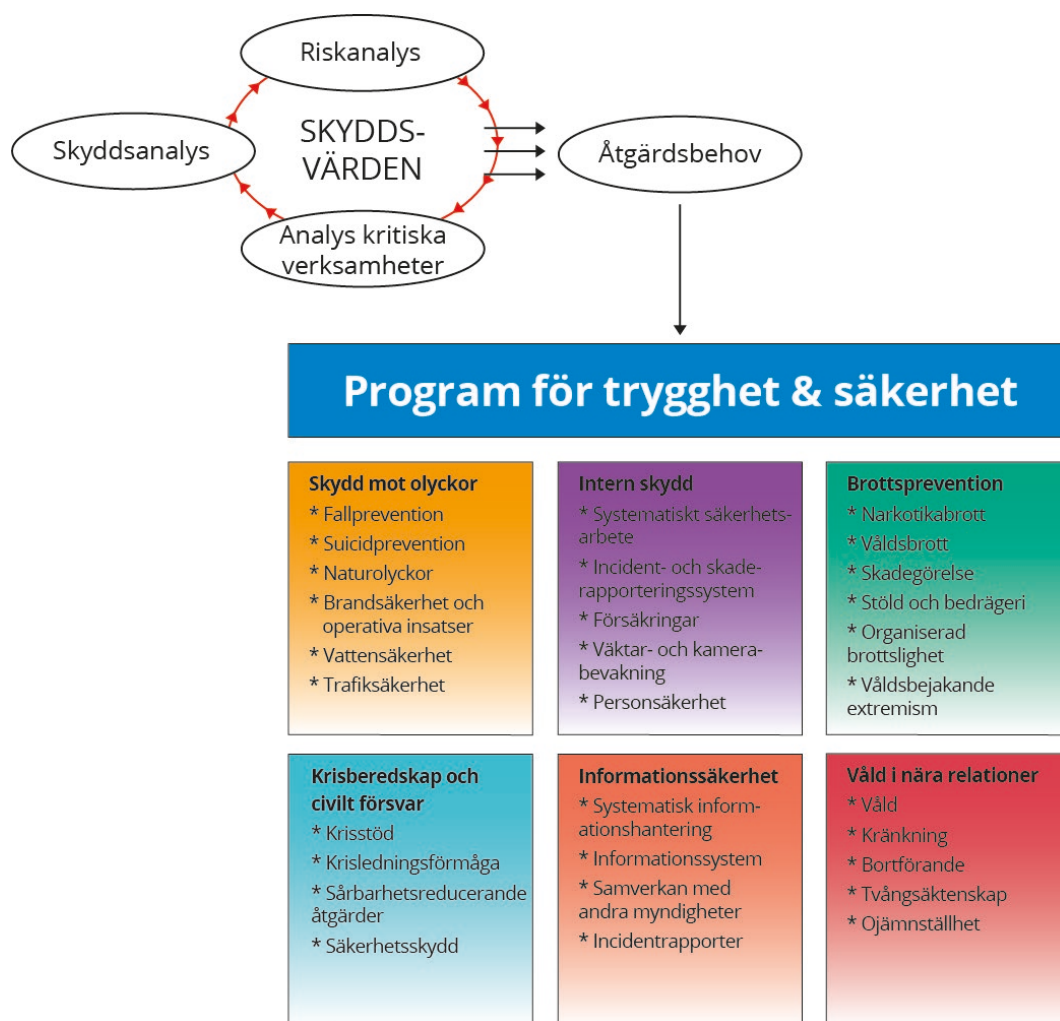
Enligt särskilt lagkrav och överenskommelse mellan stat och kommun finns till detta Program för trygghet och säkerhet tillhörande delprogram för *Operativ räddningstjänst och Förebyggande brandsäkerhet* samt *Civil beredskap*.

Definitioner av trygghet, säkerhet och risk

Med säkerhet avses frånvaro av oönskade händelser, skador eller andra negativa konsekvenser.

Med trygghet avses frånvaro av upplevd oro. Trygghet kan alltså uppnås dels genom att den faktiska säkerheten ökar, dels genom att åtgärder som ökar känslan av trygghet ökar.

Med risk i detta dokument avses sannolikheten för att en viss händelse inträffar.

Figur 1: En schematisk bild över framtagandet av programmet.

Risicanalys

En risk är en möjlig händelse eller omständighet som kan göra det svårare att utföra den uppgift som ska utföras. Därför behövs vid planering för genomförandet av uppgiften också analyseras vilka risker som vi kan utsättas för. Riskerna ser olika ut och vissa vuxna och barn behöver mer stöd än andra för att kunna tillgodogöra sig kommunens tjänster på ett likvärdigt sätt. Därför behöver riskanalysen synliggöra fler diskrimineringsgrunder än kön som variabler att såsom exempelvis funktionsnedsättning, könsidentitet och etnicitet så att åtgärderna blir bästa möjliga. Riskanalysen är en av flera analyser som sammanfattar bilden av trygghet och säkerhet i Habo kommun, och som tillsammans ska leda fram till olika åtgärder. I olika arbetsgrupper har värdering av risken och förslag till åtgärder genomförts. I värderingen har risken ställts mot det skydd som redan finns för den enskilde, detta steg benämns också som skyddsanalys. Utifrån skyddsanalysen har sedan förslag till åtgärder arbetats fram.

De övriga analyserna redovisas i andra rapporter som tillsammans utgör kommunens risk-och sårbarhetsanalys (RSA). Riskanalysen ingår som en bilaga till kommunens RSA.

Risicanalysen utgår från de risker vi kan förutse utifrån händelser som har inträffat och möjliggör att vi kan jobba för att minska risken för att en händelse ska ske igen.

Oavsett analysarbete är det inte möjligt att identifiera alla tänkbara scenarier som kan inträffa. Genom att löpande arbeta med analyser kan de verksamheter som är samhällsviktiga verksamheter skyddas. Det sker genom s.k. kontinuitetsanalyser, d.v.s. att planera för att upprätthålla verksamheter på en godtagbar nivå.

Skydd mot olyckor

Skydd mot olyckor handlar om att minska risken för olyckor i kommunen och i programmet för trygghet och säkerhet redogörs de övergripande målen och särskilda satsningar. Arbetet med skydd mot olyckor i kommunen sker dels direkt till följd av krav i *Lag (2003:778) om skydd mot olyckor* och dels som integrerat arbete inom de olika verksamhetsområdena, *Fallprevention, Vattensäkerhet, Brandsäkerhet, Naturolyckor, Operativ räddningstjänst och Trafiksäkerhet*. En betydande del i arbetet med skydd mot olyckor utgörs av räddningstjänstens förebyggande arbete samt operativ räddningstjänst.

Civil beredskap

Området civil beredskap omfattar dels krisberedskap som handlar om att kunna förebygga kriser och ha förmåga att lösa krisen när den uppstår, dels civilt försvar som handlar om kommunens förberedelser inför höjd beredskap. Frågor inom området som handlar om kommunens arbete återfinns i *Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extra ordinära händelser i fredstid och höjd beredskap*. Inom området ingår även skydd av samhällsviktig verksamhet, den enskildes krisberedskap, krisstöd, kontinuitetshantering i verksamheterna samt krigsorganisation.

Intern säkerhet

Intern säkerhet handlar om att hantera kommunens interna risker och att skydda kommunens egendom, utrustning och personella resurser. Det innebär att förebygga skador och när skador inträffat hantera dessa på bästa sätt. Inom området ingår även rutiner vid hot och våld samt att det är av vikt att kommunen har ett bra försäkringsskydd när skadorna inträffar.

Brottsförebyggande arbete

Kommunen arbetar för att förebygga brott och skapa trygghet.¹ Det förebyggande arbetet utgår från regeringens nationella brottsförebyggande program *Tillsammans mot brott*. Ett samarbetsavtal är tecknat med Polisen och arbetet med medborgardialoger finns till för att understödja de särskilda satsningarna som är framtagna. Det ska stärka arbetet kring att skapa ett tryggare och säkrare samhälle. Medborgarlöften enligt polisens modell utgör tillsammans med detta program styrdokument för kommunens brottsförebyggande arbete.

Suicidprevention

Suicid (självmord/att ta sitt liv) är den yttersta konsekvensen av svårt lidande. Det kan ses som en psykologisk olycka där en person i en situation eller under en tid upplever sig inte klara av att leva när problemen ser olösliga och outhärdliga ut, men enligt forskning är det ett folkhälsoproblem som går att förebygga. Det suicidförebyggande arbetet inom kommunen handlar om att genom olika insatser förebygga suicidhandlingar och främja psykisk hälsa. Målet är att minska förekomsten av suicidförsök och suicid i befolkningen och i kommunens verksamheter.

Våld i nära relationer

Kommunen arbetar med förebyggande insatser för minskat våld och förtryck och främjande av jämställdhet samt öka samverkan och kunskap inom området. Arbetet med våld i nära relationer är kommunövergripande och utgår från bland annat nationella mål och strategier.

Ansvar och uppföljning

Kommunstyrelsen ansvarar för arbetet kring säkerhet och samordning av arbetet med säkerhet och trygghet inom det geografiska området Habo kommun. Varje nämnd och bolag är sedan ansvarig för säkerheten inom sitt eget verksamhetsområde. Säkerhetsfrågorna styrs och finansieras i enlighet med ordinarie styrmodell i kommunen.

Räddningstjänsten sammanställer och samordnar arbetet som följer av detta program.

Förkortningar

För de särskilda satsningarna som finns under respektive område anges förkortning för ansvarig nämnd inom parentes. Dessa nämnder är:

- Kommunstyrelsen (KS)
- Barn- och utbildningsnämnden (BUN)
- Fritids- och kulturnämnden (FKN)
- Miljönämnden (MN)
- Socialnämnden (SN)
- Byggnadsnämnden (BN)
- Region Jönköpings län (RJL)

Strategiskt hållbarhetsarbete

Hållbar utveckling definieras av FN som utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.

¹ Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete

För Habo kommun innebär hållbar utveckling att värna om människor och olika sociala hänsyn, att minimera den negativa påverkan på planeten, att hushålla med de resurser vi fått och använda dem på bästa sätt samt att främja ekonomisk hållbarhet. Hållbar utveckling är en grundläggande förutsättning för en positiv samhällsutveckling.

Habo kommuns strategiska hållbarhetsarbete utgår från visionen "Habo kommun - den hållbara kommunen för hela livet". Kommunens strategiska hållbarhetsarbete omfattar alla dimensioner av hållbar utveckling och bygger på de åtta hållbarhetsprinciperna, Agenda 2030 med de globala hållbarhetsmålen, de nationella/regionala miljömålen, de folkhälsopolitiska målen, den nationella klimatanpassningsstrategin samt lokala mål.

Agenda 2030 är en internationell överenskommelse för hållbar utveckling. De 17 globala hållbarhetsmålen kopplade till Agenda 2030 syftar till att vi ska minska fattigdom, orättvisor och ojämlikheter samt minska negativ klimatpåverkan. Utgångspunkten är att det finns många olika sätt att nå målen och att alla behöver bidra på alla nivåer i samhället.

Kommunens strategiska hållbarhetsarbete är kommunkoncernövergripande och integrerar arbetet med Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen och visionen om det hållbara Habo i styrning och uppföljning i kommunens förvaltningar och bolag.

Programmet för trygghet och säkerhet har koppling till många av de globala hållbarhetsmålen, och vilka mål som kan integreras i det fortsatta strategiska hållbarhetsarbetet är angett i slutet av varje kapitel.

En del av de olyckor och brott som sker inom kommunens geografiska område ligger dock helt utanför kommunens möjlighet att påverka. Även den upplevda oron grundar sig till del på förhållanden som kommunen har en begränsad möjlighet att påverka.

De 17 globala hållbarhetsmålen är:

1. Ingen fattigdom
2. Ingen hunger
3. God hälsa och välbefinnande
4. God utbildning för alla
5. Jämställdhet
6. Rent vatten och sanitet för alla
7. Hållbar energi för alla
8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
10. Minskad ojämlikhet
11. Hållbara städer och samhällen
12. Hållbar konsumtion och produktion
13. Bekämpa klimatförändringarna
14. Hav och marina resurser
15. Ekosystem och biologisk mångfald
16. Fredliga och inkluderande samhällen
17. Genomförande och globalt partnerskap

Figur 2: Bildkarta över de 17 globala målen

Fallprevention

Bakgrund fallprevention

Fallolyckor är den vanligaste orsaken till skador som leder till sjukhusvård. I Sverige behöver cirka 300 000 personer varje år uppsöka specialistvård efter att ha skadats i en fallolycka. Omkring 65 000 personer skadas så allvarligt att de behöver läggas in på sjukhus och cirka 1 000 personer per år avlider till följd av en fallskada. I Habo kommun skadades mellan år 2019-2021 cirka 175 personer per år i sådan omfattning att de behövt vårdas på sjukhus minst ett dygn. Enligt socialstyrelsens dödsorsaksregister var antalet omkomna på grund av fallolyckor i Habo kommun för åren 2016-2021 6 personer där 5 av dem var personer över 65 år. I Habo kommun drabbas både kvinnor och män av fallskador i lägre utsträckning än i riket. Äldre personer är överrepresenterade både bland de som dör och de som vårdas för fallolyckor. Antalet fallolyckor har minskat de senaste åren både i kommunen och nationellt. Dock kan ökningen av den åldrande befolkningen innebära att samhällets kostnader för fallolyckor kommer att öka. De flesta fallen, speciellt bland äldre, sker i hemmet. Att halka och snubbla utomhus är också vanligt, speciellt under vintermånaderna.

Syfte

Antalet fall och fallolyckor ska minska genom kunskaper om kvinnors och mäns olika behov och förutsättningar, en säker och trygg offentlig inom- och utomhusmiljö och ett förebyggande arbete på samhälls- och individnivå.

Fallprevention i kommunen uppnås genom

- Att befolkningen har en god folkhälsa
- Att göra riskbedömningar samt ta fram individanpassade åtgärder för äldre utifrån olika behov och förutsättningar
- Att den offentliga utomhusmiljön föregås av en god halkbekämpning, en bra belysning och minimala nivåskillnader kring trottoarer, gång- och cykelvägar samt trappor

Särskilda satsningar inom fallprevention:

- Fortsätta satsning på kantstenssänkningar, minskade nivåskillnader och att bygga säkra gångpassager (KS)
- Viktiga Fall – en kampanj för att minska fall i Jönköpings län (RJL)
- Fortsatt arbete med att främja fysisk aktivitet för äldre personer (SN)
- Utse en arbetsgrupp som ska ta fram ett delprogram inom fallprevention (SN)
- Halkbekämpning på hösten genom att arbeta med att sopa gång- och cykelvägar efter lövsläpp (KS)

Uppdrag och ansvar för fallprevention

Socialförvaltningen samordnar arbetet med fallprevention på socialnämndens uppdrag. Övriga berörda nämnder är: kommunstyrelsen.

Övriga aktörer

Region Jönköpings län, räddningstjänsten och olika intresseorganisationer.

Strategiskt hållbarhetsarbete

Globala hållbarhetsmål som kan integreras i arbetet med fallprevention:

Hälsa och välbefinnande (mål 3)

- Kommunen ska skapa förutsättningar för medborgarna att leva ett hälsosamt liv genom att främja fysisk aktivitet och hälsosamma matvanor

Jämställdhet (mål 5)

- Kommunens medborgare har rätt till ett likvärdigt bemötande, service och myndighetsutövning oavsett kön

Hållbara städer och samhällen (mål 11)

- Kommunen ska kontinuerligt arbeta med att undanröja hinder i stadsmiljön med särskilt fokus på personer med funktionsnedsättningar och äldre
- Vid utformande av parker och andra offentliga platser bör universell utformning tillämpas där dialog med medborgare är en del i utformningen

Suicidprevention

Bakgrund suicidprevention

Suicid (självmod/att ta sitt liv) är ett omfattande folkhälsoproblem, både ur ett nationellt och internationellt perspektiv. Under 2019 avled 700 000 människor i suicid världen över vilket innebär att suicid står för 1 av 100 personer som avlider. Varje suicid är en tragedi och det finns flera riskfaktorer som exempelvis jobbförlust, social isolering samt finansiell stress. Världen har även fått avtryck av covid-19-pandemin där isolering var en nödvändighet men är en hög riskfaktor för psykisk ohälsa.

Under år 2022 avled 1569 personer i suicid i Sverige (antal säkra och osäkra suicid) vilket innebär fyra människoliv om dagen. Utöver detta är minst 15 000 suicidförsök varje år. Suicid är både ett samhällsproblem och ett folkhälsoproblem eftersom det dels ger enorma samhällskostnader och dels innebär en katastrof i förlorade liv samt livslång sorg för närstående.

Antalet suicid i Sverige har minskat med ungefär 30 procent sedan 1990. Därefter har de sammanställda siffrorna legat på en jämn nivå. Däremot har det påvisats en ökning bland unga (15-24 år) men även bland kvinnor i åldern 25-44 med cirka en procent de senaste 25 åren.

Nyare studier påtalar främst att suicid ökat med 1,8 procent i åldern 20-29 år under åren 2006-2020. Av de som avlider i suicid är 70 procent män vilket innebär att det är över 1 000 män och pojkar årligen. Suicid är dessutom den vanligaste dödsorsaken både bland män och kvinnor i åldern 15-24 samt män i åldern 25-44.

Många aktörer från olika delar av samhället är involverade i arbetet att främja psykisk hälsa samt förebygga psykisk ohälsa och suicid. Det innebär att samordningen är en viktig faktor för att hålla ihop arbetet. Den nationella samordningen av Folkhälsomyndigheten syftar till att stödja samverkan mellan myndigheter och andra aktörer vars uppdrag och verksamhet har betydelse för befolkningens psykiska hälsa.

Habo kommun arbetar efter riksdagens antagna nationella handlingsprogram. Den innehåller nio strategiska åtgärdsområden och utgår från både ett befolkningsperspektiv och ett individperspektiv som beskrivs nedan.²

Det suicidpreventiva arbetet ser suicid som ett psykologiskt misstag/psykologiskt olycksfall. Olyckor inträffar som en följd av omständigheter och situationer som var för sig inte behöver leda till en olycka/suicid. Genom ett systematiskt suicidarbete innebär att det görs analyser av de omständigheter som kan påverka händelseförloppet före, under och efter att suicid eller suicidförsök har ägt rum. Om suicid betraktas som olycksfall innebär det arbetsrättsligt att det finns ett ansvar att förebygga och förhindra dessa. Lagen om skydd mot olyckor (LSO 2003:778) skriver att kommuner ska ha ett förebyggande arbete och en handlingsplan även för andra olyckor än bränder.³

² Folkhälsomyndigheten, 2022

³ RESPI

Syfte suicidprevention

Suicidprevention är ett samlingsnamn för den gemensamma verksamhet som syftar till att förhindra suicid. Insatserna innebär förebyggande åtgärder för att främja en god folkhälsa. Syftet med arbetet är att i Habo kommun samverka för att minska antalet fullbordade suicid och suicidförsök. Om någon har gjort ett suicidförsök ska det finnas upparbetade rutiner för att på bästa sätt kunna erbjuda hjälp och stöd till den drabbade i det akuta skedet samt till anhöriga. Samverkan mellan kommun och region är av stor vikt för att nå alla berörda.

Suicidprevention i kommunen uppnås genom

- Främja goda livschanser för riskgrupper
- Minska alkoholkonsumtionen i befolkningen och i högriskgrupper för suicid
- Minskad tillgänglighet till medel och metoder för suicid
- Se suicid som psykologiskt misstag/olycksfall
- Förbättra de medicinska, psykologiska och psykosociala insatserna
- Sprida kunskap om evidensbaserade metoder för att minska suicid
- Höj kompetensen hos nyckelpersoner
- Händelseanalyser efter suicid
- Stöd frivilligorganisationer

Särskilda satsningar inom suicidprevention

- Genom årliga suicidpreventiva informationsinsatser/kampanjer (alla nämnder)
- Fortsätta med utbildningar och informationsinsatser gällande psykisk ohälsa och suicidprevention, framförallt mot riskgrupper eller de som träffar riskgrupper (FKN, SN)
- Utifrån arbetsgivarperspektivet arbeta förebyggande med tidiga insatser kring psykisk ohälsa på arbetsplatsen (alla nämnder)
- Fortsätta bedriva och utveckla anhörigstöd vid psykisk ohälsa samt efterlevandestöd vid fullbordad suicid (SN, KS)
- Stärka samverkan mellan blåljusorganisationer, Region, Kommun och civilsamhället (alla nämnder)
- Minska tillgängligheten till medel/metoder och fysiska/farliga platser för suicid (KS)

Uppdrag och ansvar suicidprevention

Räddningstjänsten samordnar det suicidpreventiva arbetet på kommunstyrelsens uppdrag. Övriga berörda nämnder är: barn- och utbildningsnämnden, socialnämnden, kultur- och fritidsnämnden.

Övriga aktörer

SOS Alarm, F-samverkan, Region Jönköping, Polismyndigheten, Svenska kyrkan, Statens institutionsstyrelse (SIS), Hjärnkoll, Trafikverket, SPES (Riksförbundet för SuicidPrevention och Efterlevandes Stöd), andra intresseorganisationer.

Strategiskt hållbarhetsarbete

Globala hållbarhetsmål som kan integreras i arbetet med suicidprevention:

Hälsa och välbefinnande (mål 3):

- Kommunen ska arbeta för att främja god hälsa och välbefinnande. Genom att skapa förutsättningar för medborgarna att främja psykisk hälsa så bidrar det även till att förhindra psykisk ohälsa. Genom att arbeta förebyggande skapas även förutsättningar för att vid förekomst av psykisk ohälsa ha de inre resurser som behövs för att söka hjälp. Särskild hänsyn ska tas till barn och ungas rätt till utveckling och god hälsa och därmed skapa en god grund för att rusta barnet och förebygga psykisk ohälsa i framtiden

Minskad ojämlikhet (mål 10):

- Kommunen ska arbeta med minskad ojämlikhet för att främja god psykisk hälsa. Genom att skapa förutsättningar och bidra till jämlikhet minskar risken för psykisk ohälsa. Vid förändringar i kommunen behöver därför en konsekvensanalys göras för att synliggöra olika medborgares villkor utifrån ålder, bakgrund religion, funktionsnedsättning, kön, könsöverskridande identitet och sexuell läggning

Naturolyckor

Bakgrund naturolyckor

Naturolyckor är olyckor kopplat till översvämningar, markstabilitet och värmeböljor. Vid kraftigt regn kan det orsaka stora vattenflöden som åstadkommer stor skada på egendom och samhällsviktiga funktioner. Habo kommun ligger i ett område där många oväder passerar och även har en kuperad terräng och jordarter som medför risker för exempelvis ras och skred. Därmed är det angeläget att fortsätta arbeta med att öka skyddet mot skador från naturolyckor.

För skydd mot naturolyckor är riskhänsyn i fysisk planering en viktig faktor.

Kommunstyrelsens arbete med översikts- och detaljplaner innehåller hänsyn till risk för naturolyckor. Ras- och skredproblematiken i kommunen tas upp i återkommande besiktningar som utförs av tekniska förvaltningen.

Att möta ett förändrat klimat hanteras i det strategiska hållbarhetsarbetet där olika scenarion och prioriterade klimatrisker som är relevanta för kommunen i framtiden redovisas. Det anges även hur man övergripande ska arbeta för att förebygga och begränsa skador till följd av naturolyckor.

Olyckor till följd av naturföreteelser har alltid inträffat och att förebygga det helt är inte möjligt. Klimatförändringar har också bidragit till att förutsättningarna för naturolyckor har ändrats, både i högre sannolikhet och större konsekvens. Enligt SMHI:s prognoser väntas klimatet bli omväxlande både varmare, torrare, blötare och alltigenom mer extremt. Därmed är det viktigt att kommunen fortsätter arbeta med och utveckla strategier för att minska förutsättningarna för och konsekvenserna av naturolyckor.

Syfte naturolyckor

Storleken och antalet skador hos enskilda och i verksamheter till följd av naturrelaterade olyckor ska minska. Det nämnda ska ske genom god kännedom om vilka områden som är mest utsatta för naturolyckor samt genom samhällsplanering och förberedelser genom det strategiska klimatanpassningsarbetet.

Skador vid naturolyckor i kommunen motverkas genom

- Mer och tillgänglig kunskap om riskerna med naturolyckor, som grund för rätt åtgärder samt spridande av det underlag och kunskap som finns, till andra aktörer och allmänheten
- Att beakta riskerna för naturolyckor vid nyexploatering samt genomföra åtgärder för att minska riskerna för den befintliga bebyggelsen
- Samordning av arbetet med att förebygga naturolyckor mellan inblandade aktörer
- Tidiga åtgärder för att minska risken för olika typer av översvämningar, ras och skred

Särskilda satsningar inom naturolyckor

- Genomföra förebyggande insatser och regelbundna kontroller/bevakning mot ras och skred utifrån prioriterade områden (KS)
- Genomföra en förnyelse och separering av kommunens dagvatten- och spillvattensnät för att bland annat minska risken för översvämningar (KS)
- Genomföra fördjupade utredningar av riskområden för att kunna vidta lämpliga åtgärder (KS)

- Skapa insatsplaner för prioriterade områden (KS)
- Kompetenshöjning bland räddningstjänstens personal (KS)
- Genomföra insatser i byggnader med vårdverksamhet, förskola och skola som drabbas av höga temperaturer i samband med värmeböljor (KS/SOC/BUN)

Uppdrag och ansvar för naturolyckor

Tekniska förvaltningen tillsammans med räddningstjänsten och miljöförvaltningen samordnar arbetet kring naturolyckor på kommunstyrelsens uppdrag. Övriga berörda är: kommunledningsförvaltningen, barn- och utbildningsförvaltningen.

Övriga aktörer

Kommunledningsförvaltningen, SOS Alarm, F-samverkan, Region Jönköping, Polismyndigheten, Svenska kyrkan, Statens institutionsstyrelse (SIS), Trafikverket och andra intresseorganisationer.

Strategiskt hållbarhetsarbete

Globala hållbarhetsmål som kan integreras i arbetet med att förebygga naturolyckor:

Hållbara städer och samhällen (mål 11)

- Kommunen ska verka för en inkluderande och hållbar urbanisering och samhällsutveckling

Bekämpa klimatförändringar (mål 13)

- Satsningarna i handlingsprogrammet kopplar även an till mål 13.1 att stärka motståndskraften mot och anpassningsförmågan till klimatrelaterade katastrofer

Brandsäkerhet och operativa insatser

Bakgrund brandsäkerhet och operativa insatser

Habo är en växande kommun vilket också föranleder att riskbilden ständigt förändras. I kommunen byggs allt mer och även fler komplexare byggnader i form av t.ex. högre flerbostadshus och trähus, verksamheter som främst återfinns i dessa är främst boende. Byggnaderna består av många olika brandtekniska lösningar som ställer krav på räddningstjänsten framförallt i den operativa verksamheten men även på det förebyggande så att det fungerar över tid.

Kommunens räddningstjänst larmas årligen till cirka 180 händelser där misstanke om att räddningstjänst enligt *Lag (2003:778) om skydd mot olyckor* föreligger. Avtal finns med grannkommuner och flertal myndigheter om räddningstjänstsamverkan.

Under år 2023 var antalet bränder/brandtillbud i kommunen 9 st. Habo kommun har legat under riket generellt och sett över tid så ser man en sjunkande trend även om statistiken varierar lite. För riket skedde en ökning till antalet år 2015, denna nya nivå har legat i stort sett oförändrad fram till år 2020. Habo har fortsatt legat på låg nivå. Dödsbränder är inte så vanligt i kommunen.

Trafikolyckor är den olyckstyp som räddningstjänsten larmas till mest (ca 40 ggr/år), vilket är cirka fyra gånger så ofta som olyckstypen brand i byggnad.

Bränder i skog och mark varierar kraftigt mellan åren och risken är främst beroende på hur lång torrperiod det varit men även andra faktorer som vindstyrka, antal åskoväder och luftfuktighet som också påverkar utfallet.

Utöver detta larmas räddningstjänsten ut vid cirka 30 andra nödlägen som till exempel hjärtstopp, sjukvårdslarm och brådskada assistans till hemtjänsten enligt olika samarbetsavtal. Räddningstjänstens resurser utgör även grunden för den infrastruktur som behövs för att hantera olika typer av kriser i kommunen. Dessutom används resurserna för fler akuta uppdrag utan att ansvaret från andra myndigheter övertas.

Räddningstjänsten har helhetssynen och samordningsansvaret för flertalet områden inom Lagen om skydd mot olyckor (LSO). En god förebyggande verksamhet kan uppnås på ett flertal sätt:

- Tillsyn enligt LSO och Lagen om brandfarliga och explosiva varor (LBE)
- Hanteringstillstånd för LBE
- Info och rådgivning
- Utbildningar
- Samverkan med andra organisationer
- Rengöring och brandskyddskontroll

Förmågan till räddningsinsats beskrivs ur följande tre aspekter:

- Yttäckning – hur snabbt drabbade kan få hjälp.
- Insatsförmåga – vad de drabbade kan få för hjälp.
- Styrkeuppbyggnad – hur snabbt resurser kan tillskapas för större olyckor

Räddningstjänsten ska ha sådan yttäckning att det inom rimlig tid är möjligt att nå bebodda samhällen med räddningsinsats. Räddningstjänstens insatsförmåga och yttäckning utgör sedan flertal år tillbaka i vissa fall förutsättningar för beviljade bygglov. Det nämnda innebär att insatsförmågan inte kan ändras utan att konsekvenserna för befintlig bebyggelse analyseras.

I *delprogrammet brandsäkerhet och operativa insatser* finns mer detaljerade uppgifter kring kommunens resurser, larmhantering och ledning, varning till allmänheten, samverkansavtal, hamnar och dess gränser i vatten och räddningstjänst vid höjd beredskap.

Syfte brandsäkerhet och operativa insatser

Att vistas i publika lokaler, allmänna byggnader, arbetsplatser och i bostäder ska vara tryggt. I händelse av en brand ska personer kunna ta sig till en säker miljö. Den enskilde (individer, verksamheter och fastighetsägare) ska ha kunskap och förmåga att ta ansvar för sitt brandskydd.

I Habo kommun ska den enskilde få hjälp från räddningstjänsten, vid olyckor och andra nödlägen, i snitt inom nio minuter. Hjälpen består dels av en första insats med en eller flera personer, dels en styrkeuppbyggnad med ytterligare enheter för möjligheten att kunna klara av en effektiv insats vid aktuell olycka.

Brandsäkerhet i kommunen uppnås genom

- Att tillsyn genomförs enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor samt Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor för att brandsäkra byggnader och anläggningar
- Att den enskilde (individ, verksamhet, fastighetsägare) har god kunskap om och själv tar ansvar för sin egen brandsäkerhet
- Att aktivt delta och stötta enskilda och övriga myndigheter i syfte att öka kunskapen och höja säkerheten i området skydd mot olyckor

Effektiva operativa insatser i kommunen uppnås genom

- Att samhällets insatser kompletterar den enskildes förmåga
- Att samverka mellan olika hjälpinsatser
- Snabbhet i larmkedjan och snabb respons
- Att tillräckliga räddningsresurser finns
- Förmågan att följa olyckshändelser i samverkan med andra organisationer

Särskilda satsningar brandsäkerhet

- Underlätta för medborgare vid myndighetsutövning att arbeta med e-tjänster vid digital ärendehantering (KS)
- Minska antalet bränder i flerbostadshus och villor (KS)
- Bibehålla och stabilisera säkerhetsnivån i offentliga byggnader (KS)
- Öka kommunanställdas kunskap inom området brandsäkerhet (KS)
- Kartläggning av riskområden vid skogsbrand (KS)

Särskilda satsningar operativ verksamhet

- Fortsätta utveckling av samverkan inom Räddningsregion Sydöstra Sverige (RSös), och räddningstjänstsamverkan Småland Blekinge (RSB) för att möta framtida krav på effektivitet. (KS)

- Förbättra den operativa förmågan att omhänderta utsläpp av farliga ämnen i Vättern i samverkan med räddningstjänsten Jönköpings kommun samt Kustbevakningen. (KS)
- Utveckla förmågan till räddningsinsatser vid omfattande olyckor och masskadesituationer avseende ledning och resurser. Utveckla möjligheter att ta emot nationell och internationell hjälp och stöd. (KS)
- Arbeta för att miljösäkra arbetet vid operativa insatser, framförallt vid insatser med kontaminerat släckvatten. (KS)

Vatten för brandsläckning och sprinkler

Tekniska förvaltningen ansvarar för att vatten för brandsläckning finns tillgängligt i brandpostsystem, branddammar och pumpplatser. Kommunen tillhandahåller vatten för effektiv brandsläckning med räddningstjänstens utrustning samt vatten för sprinkleranläggningar där förutsättningar finns.

I delprogrammet *brandsäkerhet och operativa insatser* finns en detaljerad beskrivning av hur vatten för brandsläckning samt sprinkler ska utformas.

Uppdrag och ansvar för brandsäkerhet och operativa insatser

Kommunstyrelsen är den nämnd, och räddningstjänsten den förvaltning som organiserar räddningstjänst som kommunen enligt *Lag (2003:778) om skydd mot olyckor* ska svara för.

Övriga aktörer

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Brandskyddsföreningen, RäddSam F, Kustbevakningen, Sjöfartsverket, RSÖS (Räddningstjänstregion Syd östra Sverige - samverkan mellan räddningstjänsterna i Jönköping, Östergötland, Kalmar, Kronoberg och Blekinge län).

RSB (Räddningstjänstsamverkan i Småland - Blekinge). RSB utgör ett gemensamt räddningsledningssystem för alla räddningstjänster i Jönköpings, Kronobergs samt Blekinge län samt Ydre kommun i Östergötlands län, Västervik, Vimmerby och Hultsfreds kommuner i Kalmar län.

Strategiskt hållbarhetsarbete

Globala hållbarhetsmål som kan integreras i arbetet med brandsäkerhet och operativa insatser:

God utbildning för alla (mål 4)

- Kommunens satsningar inom brandsäkerhet kopplar an till programmets mål om god utbildning för alla

Minskad ojämlikhet (mål 10)

- Kommunen ska öka tryggheten och känslan av trygghet för kommunens medborgare

Hållbara städer och samhällen (mål 11)

- Kommunen ska väsentligt minska antalet dödsfall och antalet människor som drabbas av katastrofer
- Det ska finnas tillgängliga utrymningsvägar i kommunens verksamheter

Hav och marina resurser (mål 14)

- Kommunen ska arbeta för att minska utsläpp av kemikalier för att värna vattnet

Vattensäkerhet

Bakgrund vattensäkerhet

Antalet olyckor i samband med vattenaktivitet varierar ofta från år till år, främst beroende på hur sommarvädret har varit. I Sverige drunknar cirka en person var tredje dag enligt MSB:s statistik för drunkningsolyckor. I Habo kommun har några personer drunknat under en 25-årsperiod och ett fåtal drunknar i länet varje år.

I Habo finns många sjöar och vattendrag med närhet till bad, fiske och vattenaktiviteter. För att undvika risken för olyckor har en inventering av allmänna badplatser och centrumnära vattendrag gjorts och dessa platser har försetts med livräddningsutrustning.

Vattensäkerhetsgruppen i kommunen ser årligen över och kompletterar med utrustning där säkerheten behöver förbättras.

Simkunnighet är den kanske viktigaste faktorn för en god vattensäkerhet. Många överskattar sin förmåga och kondition. En annan viktig faktor är nykterhet och användande av rätt skyddsutrustning vid vattenaktivitet.

Syfte vattensäkerhet

Antalet drunkningar och vattenolyckor ska minska genom god simkunnighet, ökat flytvästanvändande, ökad uppsikt från medföljande vuxen vid såväl bassängbad som friluftsbad och tillhandahållande samt underhåll av livräddningsutrustning på kommunal mark.

Vattensäkerhet i kommunen uppnås genom

- Ökad kunskap om riskgrupper utifrån kön, ålder, bakgrund och geografiska områden
- Att kommunen bedriver simundervisning för alla elever och att simkunnigheten är hög
- Medföljande vuxen badar tillsammans med barnen
- Möjligheten för invånare att låna/hyra flytvästar, issäkerhetsutrustning samt tillgången av livräddningsutrustning vid vatten

Särskilda satsningar vattensäkerhet

- Genomföra åtgärder för att öka säkerheten vid pirer, kajkanter och friluftsbad. (FOK)
- Öka kunskapen hos allmänheten och personal i kommunens verksamheter genom informations- och utbildningsinsatser. (BUN, FOK, KS)
- Digitalisera tillsynen av livräddningsutrustning. (FOK)
- Samtliga elever i åk 6 ska vara simkunniga enligt läroplansmålen (BUN, FOK)

Uppdrag och ansvar för vattensäkerhet

Räddningstjänsten samordnar vattensäkerhetsarbetet på kommunstyrelsens uppdrag. Övriga berörda nämnder är: barn- och utbildningsnämnden, fritids- och kulturnämnden.

Övriga aktörer

Livräddningssällskapet Jönköpings regionförbund.

Strategiskt hållbarhetsarbete

Globala hållbarhetsmål som kan integreras i arbetet med vattensäkerhet:

God utbildning för alla och jämlik hälsa (mål 4 och 5)

- Kommunens satsningar inom vattensäkerhet kopplar an till programmets mål om jämlik hälsa och god utbildning för alla

Trafiksäkerhet

Bakgrund trafiksäkerhet

Trafikolyckor är den olyckstyp som räddningstjänsten i Habo larmas till mest, ungefär två gånger så ofta som brand i byggnad. I kommunen inträffar de allra flesta trafikolyckorna utmed de stora vägarna, samt i tätorterna. Flest dödsolyckor inträffar på det statliga vägnätet, medan det kommunala vägnätet dominerar för de svårt skadade. Olyckstypen för dödsolyckorna är huvudsakligen singel-motorfordon och därefter möte-motorfordon och fotgängare-motorfordon. De flesta trafikolyckor i kommunen sker med personbilar, följt av lastbilar och moped eller cykel. Det är fem gånger vanligare att personbilar är involverade än lastbilar⁴. Samtidigt söker människor i länet oftast vård för cykelolyckor, och därefter bilolyckor och motorcykelolyckor enligt Region Jönköpings län.

Syfte trafiksäkerhet

Utgångspunkten i Habo kommuns trafiksäkerhetsarbete kommer från både internationella och nationella konventioner samt målsättningar, bland annat Agenda 2030, Stockholmsdeklarationen och Världshälsoorganisationen. Syftet med trafiksäkerhetsprogrammet är att systematiskt arbeta för ett trafiksäkerhetsprogram som förbättrar säkerhet och tillgänglighet.

Mål

Det övergripande målet är att minska antalet olyckor med personskador. Detta görs genom särskilda satsningar inom fyra områden.

Trafiksäkerhet i kommunen uppnås genom

2021 antogs ett kommunövergripande trafiksäkerhetsprogram där fyra målområden pekades ut som viktiga att arbeta med för att uppnå trafiksäkerhet; påverka trafikbeteenden, minska halkolyckor, bygga om trafikmiljöer och säkerhet vid vägarbeten på och intill väg, skolområden mm. De indikatorer, mål och delmål som presenteras i trafiksäkerhetsprogrammet kommer att följas upp i etapper under en femårsperiod av ansvariga tjänstemän.

- *Påverka trafikbeteenden* – Att genom utbildning, information och samverkan öka kunskap och på så sätt påverka beteenden.
- *Minska halkolyckor* – Att färre gående och cyklister skadas i olyckor på kommunens vägar och gång- och cykelvägar.
- *Bygga om trafikmiljöer* – Att genom ombyggnader av trafikmiljön lägga fokus på barn och ungdomars möjligheter att själva kunna ta sig till skola och fritidsanläggningar.
- *Säkerhet vid vägarbeten på och intill väg, skolområden m.m.* – I samband med nyanläggning eller driftjobb är det viktigt med fastlagda rutiner för att uppnå en säker arbetsplats.

⁴ <https://statistik.msb.se/PxWeb/PxWeb/sv/PxData>

Särskilda satsningar trafiksäkerhet

- Trafiksäkerhetsutbildning på lågstadiet, säker cykling för årskurs 3, cykelhjälm, trafikvett, attityder och mopedåkning, alkohol och trafik, årskurs 7-9 (BUN)
- Information till föräldrar i årskurs 8 med fokus på moped och hjälmanvändning (BUN)
- Ökat reflexanvändande genom utdelning av reflexer höstperiod (KS)
- Halvårsvisa möten i Samverkansgrupp trafiksäkerhet Habo, där polis, räddningstjänst, Trafikverket och NTF medverkar (KS)
- Arbeta aktivt för att förbättra skolskjutsverksamheten i kommunen. Hållplatsinventering, avtalsuppföljning på skolskjutsentreprenörer m.m. (KS)
- Prioritera gång- och cykelvägar vid snöröjning och halkbekämpning först (KS)
- Åtgärda platser med återkommande problem, hala plattor, broar etc. (KS)
- Prioritering av grusupptagning på våren för att minska olycksrisken för gående och cyklister (KS)
- Säkra gång- och cykelvägar med prioritering för barn och ungdomar (KS)
- Åtgärder för att stödja de nya hastighetsgränserna. Säkra gång- och cykelpassager på 60-sträckor prioriteras (KS)
- Övergångställen fasas ut på de ställen där de inte behövs av tillgänglighetsskäl. Nya säkra passager görs istället (KS)
- Vid nybyggnation av framförallt skolor bör trafiksäkerheten och trafikmiljön vara en högt prioriterad fråga (KS, BUN)
- Rutiner finns för att ta fram och godkänna trafikordningsplaner inom kommunen. Gäller både för egen regi och externt arbete (KS)
- Regelbunden utbildning för alla medarbetare som utför arbete i trafikmiljöer (KS)
- Tydliggöra vem som har samordningsansvar för trafiksäkerheten för projekteringshandlingar och vid utförande (KS)
- Information om pågående vägarbeten ska finnas på kommunens webbplats (KS)

Uppdrag och ansvar för trafiksäkerhet

Tekniska förvaltningen på uppdrag av kommunstyrelsen ansvarar för trafiksäkerhetsarbete på det kommunala vägnätet, samverkar med trafiksäkerhetsorgan och information till allmänhet samt trafiksäkerhetsarbetet genom drift och underhållsåtgärder.

Övriga aktörer

Räddningstjänsten, Trafikverket, Polismyndigheten, NTF, Region Jönköpings län.

Strategiskt hållbarhetsarbete

Globala hållbarhetsmål som kan integreras i arbetet med trafiksäkerhet:

God hälsa och välmående (mål 3):

- Kommunen ska skapa förutsättningar för medborgarna att leva ett hälsosamt liv genom att främja fysisk aktivitet och hälsosamma matvanor. Särskild hänsyn ska tas till barns och ungas rätt till utveckling och god hälsa
- Antalet personer som skadas eller omkommer i trafikolyckor ska minska. Fokus för åtgärder ska vara på ökad kunskap och beteendepåverkan, särskilt mot barn och unga

Hållbara städer och samhällen (mål 11)

- Kommunen ska arbeta för att underlätta och uppmuntra valet att resa hållbart
- Personer med funktionsnedsättning, barn och äldre ska ha tillgång till ett ekonomiskt acceptabelt sätt att resa hållbart
- Medborgare som bor på landsbygd ska ha goda pendlingsmöjligheter. Det ska vara enkelt att transportera sig mellan kommunens mindre och större orter och mellan kommunerna
- Kommunen ska arbeta för säker och smidig gång och cykling. Särskilt fokus ska läggas på barn och ungas skolvägar
- Trafikökningen i Habo kommun ska ske med de hållbara färdmedlen gång-, cykel- och kollektivtrafik. Dessa är norm i stads- och trafikplaneringen och ska ges förutsättningar att utvecklas för att biltrafiken inte ska öka i takt med befolkningstillväxten.
- Viktiga målpunkter ska placeras så att de är lätta att nå med kollektivtrafik
- Kommunen ska kontinuerligt arbeta med att undanröja hinder i stadsmiljön med särskilt fokus på personer med funktionsnedsättningar och äldre
- Kommunen ska ha utvecklade metoder för dialog och samråd med invånare för delaktighet, inflytande och ökad transparens för de grupper som vanligtvis inte deltar i stadsutvecklingsfrågor. Barn och ungas rätt till delaktighet och inflytande ska särskilt beaktas

Civil beredskap

Bakgrund civil beredskap

Krisberedskap

Handlar om förmågan att förebygga, motstå och hantera krissituationer. Förmågan byggs upp genom bland annat utbildning, övning samt genom den organisation och de strukturer som skapas före, under och efter en kris. Utgångspunkten är att hela samhället gemensamt och inom sina respektive områden tar ansvar för och utvecklar krisberedskapsarbetet. I detta ligger också att enskilda människor utifrån sina egna förutsättningar tar ansvar för sin säkerhet. Arbetet sker på alla nivåer: lokalt, regionalt och nationellt, men också på EU-nivån och internationellt.

Civilt försvar

Handlar om hela samhällets motståndskraft vid krigsfara och krig. Civilt försvar är det arbete som görs av statliga myndigheter, kommuner, landsting och regioner, privata företag och frivilligorganisationer. Arbetet syftar till att skydda civilbefolkningen och att exempelvis sjukvård och transporter fungerar vid krigsfara och krig. Vid krigsfara och krig ska det civila försvaret också kunna stödja Försvarmakten.

Civil beredskap

Civil beredskap är ett samlingsnamn för krisberedskap och civilt försvar. Det civila försvaret och krisberedskapen ska förstärka varandra i gemensamma processer för samordning, planering och förberedelser. Den yttersta krisen, det vill säga ett väpnat angrepp, är dimensionerande för den civila beredskapen.

Ytterst syftar den civila beredskapen till att förbereda oss på alla slags samhällsstörningar som riskerar att skada oss. Det som ska värnas är samhällets grundläggande skyddsvärden:

- människors liv och hälsa,
- samhällets funktionalitet,
- demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter,
- miljö och ekonomiska värden,
- nationell suveränitet

Samhällsviktig verksamhet som kommunen ansvarar för behöver skapa en lokal förmåga att hantera situationer under första dagen/dygnet med begränsad hjälp från övriga delar av kommunen. För att klargöra dessa behov behöver verksamheten genomföra kontinuitetsanalyser, dvs. analysera vad som alltid måste fungera i verksamheten och göra nödvändiga åtgärder kopplat till det.

Kommunfullmäktige fattade beslut till budget 2023 om att höja kommunens förmåga att bedriva kommunens samhällsviktiga verksamhet samt sörja för allmänhetens grundläggande behov i form av trygghetspunkter. Dimensionerande scenario för kriser i fredstid är ett bortfall av elförsörjning samt alla externa leveranser under sju dygn och de konsekvenser som följer av detta. Målet är att ingen ska dö eller allvarligt skadas i samhället av konsekvenserna från detta bortfall.

Civil beredskap behöver involvera både den kommunala förvaltningen och de kommunala bolagen. Varje förvaltning och bolag ansvarar för och driver sitt eget arbete inom civil beredskap medan samordningsansvaret ligger på kommunstyrelsen och ledningsutskottet. Kommunen arbetar med kontinuitetshandling som ett systematiskt arbetsätt i de kommunala samhällsviktiga verksamheterna.

Enligt överenskommelse mellan MSB och SKR ska följande dokument antas:

- Styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap, ska beslutas av kommunfullmäktige
- Reglementet för krisledningsnämnden, ska beslutas av kommunfullmäktige
- Plan för hantering av extraordinära händelser, ska beslutas lägst av stadsdirektören
- Utbildnings- och övningsplan, ska beslutas lägst av stadsdirektören

Även en risk- och sårbarhetsanalys ska sammanställas och resultatet av kommunens arbete med denna ska rapporteras till länsstyrelsen.

Risk- och sårbarhetsanalysen inleds med en beskrivning av kommunen och dess geografiska område. I kommunens risk- och sårbarhetsanalys identifieras samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område samt kritiska beroenden för kommunens samhällsviktiga verksamhet. Utefter detta underlag identifieras och analyseras risker, sårbarheter och brister i kommunens förmåga. Slutligen identifieras behov av åtgärder utefter genomförd analys som mynnar ut i ett antal prioriterade områden att arbeta vidare med för att stärka kommunens förmåga och resiliens.

Kommunen har både sitt geografiska områdesansvar och ett behov av att samverka och uppnå samordning med andra aktörer inom kommunens geografiska område. I det regionala perspektivet samarbetar kommunen med andra kommuner inom länet, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Polismyndigheten, Region Jönköpings län, Försvarsmakten och övriga myndigheter för att ta det geografiska områdesansvaret. Detta görs inom organisationen för det som kallas F-samverkan.

Höjd beredskap är samlingsbegreppet för skärpt- och högsta beredskap. Regeringen fattar beslut om höjd beredskap för hela eller delar av landet, eller viss verksamhet. Beslutet tillkännages genom radio, tv samt på sedvanliga sätt som annan lagstiftning. Vid höjd beredskap ansvarar kommunstyrelsen för ledningen av det civila försvaret i Habo kommun. Kommunstyrelsen får under höjd beredskap i vissa brådskande ärenden fatta beslut istället för kommunfullmäktige.

Varje nämnd och bolagsstyrelse ska ha följande ansvar under höjd beredskap:

- Aktivera sin beredskapsplan (helt eller delvis) och vid varje givet tillfälle besluta om prioriteringar, ambitionsnivå och genomförande i den egna verksamheten. Samhällsviktig verksamhet är prioriterat.
- Ställa om från fredstida organisation till krigsorganisation efter beslut.
- Aktivera arbetet med tillkommande uppdrag för de nämnder och bolagsstyrelser som berörs, det vill säga vara redo att samverka med krigsledningen och krigsstaben kring konkreta arbetsuppgifter.

- Vid behov bidra till att bemanna Habo kommuns totala krigsorganisation samt bidra med övriga resurser.

Säkerhetsskydd är skydd av säkerhetskänslig verksamhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott som kan hota verksamheten samt skydd i andra fall av säkerhetsklassificerade uppgifter. Säkerhetsskyddslagen (2018:585) och säkerhetsskyddsförordningen (2018:658) gäller för alla som bedriver säkerhetskänslig verksamhet. Säkerhetspolisens föreskrifter om säkerhetsskydd (PMFS 2019:2) innehåller detaljerade bestämmelser som kompletterar lagstiftningen.

I delprogrammet *Civil beredskap* finns mer detaljerade uppgifter kring styrningen av arbetet i kommunala förvaltningar och bolag, samhällsviktiga verksamheter i det geografiska området, krisledningsnämnd, lokal samverkan och säkerhetsskydd.

Syfte civil beredskap

Civil beredskap ska finnas för att skydda människors liv och hälsa, värna om samhällets funktionalitet och upprätthålla grundläggande värderingar, demokrati, rättssäkerhet samt mänskliga fri- och rättigheter.

God civil beredskap i kommunen uppnås genom

- Att samtliga hushåll själva tar ansvar för sin hemberedskap för att hantera tillfälliga bortfall av data, el, telefoni och vatten i upp till en vecka
- Att drabbade och särskilt utsatta grupper får stöd av samhället vid en kris och vid krig
- Att arbetsgivare och verksamhetsansvarig har väl utarbetade handlingsplaner för en krissituation och vid krig
- Samverkan med civilsamhället och näringslivet
- Planering för att kunna upprätthålla samhällsviktig verksamhet
- Tillgång till nödvatten
- Tillgång till trygghetspunkter med möjlighet till information och stöd vid en allvarlig händelse

Särskilda satsningar civil beredskap

- Planlägga och skapa rutiner för kommunens trygghetspunkter, samt öva nödvändig personal (KS, FOK)
- Upprätta och ajourhålla planer för inkoppling av reservkraft, nödvatten samt bränsleförsörjning av reservkraft i samband med elavbrott, samt öva nödvändig personal (KS)
- Genomföra kontinuitetshantering avseende samhällsviktig verksamhet i samtliga förvaltningar, varje mandatperiod (alla nämnder)
- Upprätta en plan för räddningstjänst under höjd beredskap (KS)
- Upprätta en krigsorganisation och tillse att tillräckligt antal medarbetare finns tillgängliga under höjd beredskap (KS)
- Uppfylla kommande överenskommelser och lagstiftningar inom området civil beredskap. (alla nämnder)
- Verka för en utvecklad privat-offentlig samverkan inom civil beredskap. (KS)

- Fortsatt arbeta för att etablera förmågan att producera fjärrvärme vid driftstörning i ordinarie ledning. Detta för att bl.a. möjliggöra leverans fjärrvärme till samhällsviktig verksamhet under avbrott. (KS)
- Stärka kommunens förmåga avseende säkerhetsskydd. (KS)
- Genomföra kompetenshöjning inom civil beredskap för utvalda befattningar inom kommunens organisation. (KS)

Uppdrag och ansvar för civil beredskap

Räddningstjänsten samordnar arbetet med krisberedskap, civilt försvar och säkerhetsskydd på kommunstyrelsens uppdrag. Övriga berörda är: kommunens samtliga nämnder, förvaltningar och bolag.

Övriga aktörer

Civilsamhället (aktörer inom livsmedelsförsörjning, energi, telecom, transport med flera) och F-samverkan.

Strategiskt hållbarhetsarbete

Globala hållbarhetsmål som kan integreras i arbetet med civil beredskap:

Hållbara städer och samhällen (mål 11)

- Kommunen ska verka för att medborgare ska ha kunskap kring hur de ska agera vid en kris. Kommunens krisinformation ska vara anpassad och tillgänglig för både vuxna och barn, och det ska säkerställas att alla medborgare nås av all krisinformation

Intern säkerhet

Bakgrund intern säkerhet

Intern säkerhet kan ses som ett samlingsbegrepp för de åtgärder som vidtas i syfte att skapa en säkerhetsmedveten och robust organisation. Med begreppet avses skydd mot fysisk, psykisk och ekonomisk skada på människa, fysiska och immateriella tillgångar samt verksamheten i övrigt. Områden detta innefattar kommer vidare att presenteras i delprogrammet *Intern säkerhet*.

Kommunen ska ha *förmåga* att möta störningar och hot i de egna verksamheterna, vilket är grunden till varför kommunen aktivt ska arbeta med intern säkerhet.

I arbetet med intern säkerhet har varje förvaltning huvudansvar för säkerheten inom sitt verksamhetsområde och ska därmed tillse säkerheten för anställda, andra som omfattas av verksamheten, miljön och kommunens egendom. Dessutom ska kommunen arbeta med riskspridning, bland annat genom ett gott försäkringsskydd.

Syfte intern säkerhet

Den interna säkerheten syftar till att förebygga och minimera risker samt undanröja hot, för att därigenom ha en fungerande verksamhet med få störningar och egendomsförluster. Detta skapar en trygg miljö för samtliga som omfattas av verksamheten.

Intern säkerhet i kommunen uppnås genom

- Att varje förvaltning och bolag tar eget ansvar för att förhindra och agera vid skador och olyckor genom ett systematiskt säkerhetsarbete
- Att verksamheten rapporterar incidenter och skador för att kommunen ska få en samlad bild att vidta åtgärder ifrån
- Uppföljning och utvärdering av vidtagna åtgärder utifrån både förebyggande samt inträffade händelser
- Tydliga styrdokument som anger riktning för säkerhetsarbetet
- Uppföljning av orsak och konsekvens av störningar och skador som drabbar människor, egendom, miljö och ekonomi
- Samordning av det gemensamma säkerhetsarbetet inom kommunen

Särskilda satsningar intern säkerhet

- Revidera och digitalisera av befintliga strukturer och mallar som styr det systematiska säkerhetsarbetet internt i kommunen avseende planering, dokumentation, kontroll och uppföljning. (KS)
- Uppdatera och ta fram gemensamma styrdokument som reglerar säkerhetsarbetet inom kommunen. (KS)
- Arbeta med att ta fram en arbetsmodell för systematiskt säkerhetsarbete avseende uppföljning och analys av den interna säkerheten med lämpliga indikatorer. (KS)

Uppdrag och ansvar för intern säkerhet

Räddningstjänsten samordnar arbetet med den interna säkerheten på kommunstyrelsens uppdrag. Övriga berörda är kommunens samtliga nämnder, förvaltningar och bolag.

Övriga aktörer

Bevaknings- och kameraövervakningsföretag, försäkringsbolag, SOS Alarm, Polismyndigheten.

Strategiskt hållbarhetsarbete

Globala hållbarhetsmål som kan integreras i arbetet med intern säkerhet:

Fredliga och inkluderande samhällen (mål 16):

- Kommunens satsningar inom intern säkerhet kopplar an till programmets mål om inkluderande samhällen

Brottsförebyggande arbete

Bakgrund brottsförebyggande arbete

Habo kommun arbetar med brottsprevention i tre nivåer

Strukturell prevention

Förändring av människors grundläggande livsvillkor, exempelvis god utbildning, arbete och bostäder. Genom att förbättra barns, ungdomars- och vuxnas levnadsförhållanden ökar också möjligheterna för dem att utveckla och leva ett fullgott liv.

Social prevention

Påverka och motverka sociala processer som kan leda till att individer och grupper utvecklar negativt normbrytande beteenden eller återfaller i brott.

Situationell prevention

Skapa förutsättningar för att brott eller annat negativt normbrytande beteende inte inträffar på specifika platser eller situationer, och om de inträffar begränsa dess konsekvenser.

Arbetet sker utifrån den lag som trädde i kraft 1 juli 2023 om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete vilken i korthet innebär att kommuner ska ha en organisering och samordning av det brottsförebyggande arbetet, ta fram en lägesbild, analysera samt ta fram en åtgärdsplan, som ska följas upp minst en gång vartannat år.

Arbetet sker i samverkan mellan berörda förvaltningar, polis, kommunala bolag, näringslivet och civilsamhället.

Vad behöver kommunen arbeta med?

Kommunen står inför att utveckla det brottspreventiva arbetet för att än mer motsvara kraven i den nya lag som rör kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. I huvudsak genomför Habo kommun de delar som ingår i lagen, men viss fördjupning bör ske. Bland annat är det orsakerna till varför viss brottslighet uppstår som är i behov utav närmare analys, vilket kräver kompetenshöjande insatser hos vissa medarbetare, i flera förvaltningar, med ansvar för brottsförebyggande frågor.

Det finns även en viktig fråga kring trygghetsaspekten. Generellt är äldre personer utsatta för färre brott än yngre personer, men ändå känner de en högre grad av otrygghet. Äldre är särskilt sårbara för vissa typer av brott, till exempel brott där gärningspersoner utnyttjar såväl fysisk svaghet som ovanan för de äldre att hantera digitala tjänster. Vissa brott kan också få särskilt allvarliga konsekvenser. Därför är det viktigt att uppmärksamma och förebygga brott mot äldre. Det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet bör också inriktas mot att minska utsattheten, minska konsekvenserna när äldre väl utsatts för brott, samt minska oro och öka tryggheten för denna grupp.

Inom ramen för den nya lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete kommer det strategiska brottspreventiva arbetet i kommunen att utvecklas.

Syfte brottsförebyggande arbete

Habo kommun ska, i syfte att minska brottsligheten och öka tryggheten, samverka med berörda aktörer. Det brottsförebyggande arbetet ska vara kunskapsbaserat och utgå från gemensam lägesbild, orsaksanalys, åtgärdsplan och uppföljning av arbetet.

Brottsförebyggande arbete i kommunen uppnås genom

- Att använda evidensbaserade arbetsmetoder samt att åtgärder sker i ett tidigt skede
- Att med kartläggning och orsaksanalys öka kunskapen om brott
- Att genomföra insatser för att motverka etablering av kriminell verksamhet i kommunen, och därmed minska narkotika- och människohandel samt främja avhopparverksamhet
- Att trygghetsskapande åtgärder finns med i samhällsplaneringen
- Information till enskilda om vilka preventiva åtgärder som kan göras för att undvika bland annat bedrägeri, stöld och inbrott
- Att utreda och förebygga välfärdsbrott
- Social brottsprevention som inkluderar riktade insatser mot barn och unga med ökad risk för kriminalitet
- Förebygga våld, hot om våld och kränkningar samt otillåten påverkan

Särskilda satsningar inom brottsförebyggande arbete

- Utveckla det strategiska arbetet med lägesbild, analys, åtgärdsplan och uppföljning enligt lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. (KS)
- Genomföra kunskapshöjande insatser om brottsprevention för berörda medarbetare på förvaltningarna men även hos andra medverkande aktörer. (KS)
- Öka samverkan med fler externa aktörer, exempelvis näringslivet och fastighetsägare m.fl. (KS)
- Implementera och sprida universella våldspreventiva metoder som innehåller förändringsprinciperna kring att öka kunskapen om våld, synliggöra stereotypa och diskriminerande normer samt att vara en aktiv åskådare. (alla nämnder)

Uppdrag och ansvar för brottsförebyggande arbete

Räddningstjänsten samordnar det brottsförebyggande arbetet på kommunstyrelsens uppdrag. Kommunledningsförvaltningen och socialförvaltningen samordnar det våldspreventiva arbetet. Övriga berörda är: kommunens samtliga nämnder, förvaltningar och bolag.

Övriga aktörer

Polismyndigheten, Lokala brottsförebyggande rådet, Länsstyrelsen, Civilsamhället, Region Jönköpings län, Kvinno- och tjejjouren, Smålandsidrotten.

Strategiskt hållbarhetsarbete

Globala hållbarhetsmål som kan integreras i arbetet med brottsförebyggande arbete:

God utbildning för alla (mål 4)

- Skolans våldsförebyggande arbete ska prioriteras och stärkas. Särskilt fokus ska riktas mot arbetet med att motverka hedersrelaterat våld och förtryck

Jämställdhet (mål 5)

- I analyser ska kommunen använda fler diskrimineringsgrunder än kön som variabler för att fördjupa analysen såsom exempelvis funktionsnedsättning, könsidentitet och etnicitet
- Förebyggande arbete ska göras genom påverkansarbete kring attityder till sexköp och ett aktivt arbete för att minska efterfrågan på köp av sexuella tjänster inte minst riktat mot unga
- Kommunen ska erbjuda ett stöd till individer som hamnat i människohandel och prostitution

Minskad ojämlikhet (mål 10)

- Kommunen ska öka tryggheten och känslan av trygghet för kommunens medborgare. Särskilt fokus ska läggas på trygghet när medborgare vistas utomhus på kvällar och nätter, och gruppen kvinnor, äldre, HBTQI-personer samt personer med funktionsnedsättning

Hållbara städer och samhällen (mål 11)

- Kommunen ska upplevas som attraktiv, trygg och säker

Fredliga och inkluderande samhällen samt genomförande och globalt partnerskap (mål 16 och 17)

- Kommunen ska ha ett utvecklat arbete för trygghet och säkerhet, liksom ett sammanhållet våldspreventivt arbete i samverkan. Arbetet ska vara kunskapsbaserat och utgå från en gemensam definition, lägesbild och orsaksanalys
- I det våldsförebyggande arbetet ska särskilda insatser göras för att hindra att våldsutsatta barn och vuxna osynliggörs på grund av rådande normer, föreställningar och förutfattade meningar
- Kommunens insatser ska fokusera på bland annat barns och ungas utsatthet och upplevelser av direkt och indirekt våld

Våld i nära relationer

Bakgrund våld i nära relationer

Alla, oavsett kön, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Våld i nära relationer är ett allvarligt brott. Det är också ett omfattande samhällsproblem och enligt världshälsoorganisationen (WHO) är mäns våld mot kvinnor ett av världens största folkhälsoproblem. Konsekvenserna av våld är mänskligt lidande och stora samhällskostnader.

Våld i nära relationer kan se olika ut. Det kan vara en partner, en förälder, ett syskon eller släktingar som utövar våld. Våldet uttrycks på olika sätt och drabbar människor på olika sätt beroende av kön, funktionsnedsättning, könsidentitet, sexuell läggning, etnicitet och ålder. Det är av vikt att vara uppmärksam så att inte våldsutsatta osynliggörs på grund av rådande normer, föreställningar och förutfattade meningar. De kommunala verksamheterna möter dagligen våldsutsatta och våldsutövare. Det är både kommuninvånare och anställda.

Att förebygga mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation är ett område som återkommer under flera mål i Agenda 2030 och bidrar till att uppfylla de mål som adresserar hälsa, utbildning, jämlikhet och fredliga samhällen i *Program för social hållbarhet i Habo kommun*. Det bidrar även till att uppfylla det jämställdhetspolitiska målet kring att mäns våld mot kvinnor ska upphöra där kvinnor och män, flickor och pojkar har rätt till kroppslig integritet.

Hur omfattande problemet med hedersrelaterat våld är finns det ingen tillförlitlig bild av. Avsaknaden av en allmänt vedertagen definition bidrar till svårigheten att kartlägga omfattningen. Det har gjorts olika typer av enkäter och insamling av data men det är svårt att fånga den faktiska situationen. En enkätstudie som Socialstyrelsen gjorde 2007 visade att fem procent av flickorna och två procent av pojkarna lever under stora begränsningar och hedersrelaterat våld. Andra studier visar på betydligt högre siffror. När det gäller statistik går det exempelvis att ta fram siffror på antal individer som är kända hos skola och socialtjänst men bakom dessa finns det ett stort mörkertal.

Syfte våld i nära relationer

Det könsbaserade våldet ska upphöra och kommunen ska arbeta aktivt och systematiskt för att förebygga och motverka våld. Arbetet för att förebygga mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer syftar till att eliminera alla former av våld och ska bidra till att uppfylla det jämställdhetspolitiska målet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och att alla oavsett kön har rätt till kroppslig integritet. Kommunens insatser ska fokusera på bland annat barns och ungas utsatthet och upplevelser av direkt och indirekt våld.

Det förebyggande arbetet ska vara kunskapsbaserat och utgå från en gemensam definition, lägesbild, orsaksanalys, åtgärder och uppföljning.

Arbete för att minska våld i nära relationer i kommunen uppnås genom:

- Ökade kunskaper kring våld, mänskliga rättigheter, jämställdhet och värdegrund samt att se sambandet mellan våld och jämställdhet
- Att fortsätta stärka kompetensen att främja tidig upptäckt gällande våldsutsatta och våldsutövande vuxna och barn samt barn som upplevt våld

- Att stärka kunskapen och arbeta förebyggande med grupper som på grund av till exempel ålder eller funktionsnedsättning är extra utsatt och sårbar gällande våld i nära relation och hedersrelaterat våld
- Att alla chefer och medarbetare ska ha kunskap kring definitionen av våld, olika gruppers utsatthet samt hur man kan upptäcka våld. Extra fokus ska vara på att stärka skyddet och stödet för våldsutsatta
- Det våldsförebyggande arbetet ska särskilda insatser göras för att hindra att våldsutsatta barn och vuxna osynliggörs på grund av rådande normer, föreställningar och förutfattade meningar
- Att säkerställa att den enskilde får det skydd och stöd som den har rätt till, oavsett personens förutsättningar och livssituation
- Att utveckla och erbjuda lättillgänglig information om stöd och skyddsinsatser förvåldsutsatta och våldsutövande vuxna och barn samt barn som upplevt våld
- Att fortsätta utveckla en struktur för samverkan mellan berörda förvaltningar, bolag och andra aktörer, både på strategisk nivå och i enskilda ärenden utifrån kunskap om olika aktörers ansvarsområde
- Att stärka förvaltningarnas systematiska uppföljning och utvärdering i sin verksamhet

Särskilda satsningar våld i nära relationer:

- Stärka chefers, medarbetares och civilsamhällets kunskaper kring definitionen av våld och olika gruppers våldsutsatthet för att kunna ge ökad stöd och hjälp till den som är utsatt. (alla nämnder)
- Fortsätta utveckla arbetet med att motverka hedersrelaterat våld och förtryck samt öka medarbetarnas kunskap kring frågorna. Genomföra insatser för ökad kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck inklusive barnäktenskap, könsstympning och tvångsäktenskap. (alla nämnder)
- Förbättra upptäckt av våld genom att systematiskt fråga om våldsutsatthet i samtal med medborgare och anställda. Frågor om våld ställs på ett sätt som är tillgängligt och begripligt samt att det finns tillgång till stöd för kommunikation, exempelvis genom en teckenspråkstolk eller ett kompletterande kommunikationsstöd. (alla nämnder)
- Tillgängliggöra information kring stöd och hjälp vid våld i nära relation för fler målgrupper. Information om mänskliga rättigheter, barnets rättigheter, jämställdhet och hjälpmöjligheter som ges i olika verksamheter. (alla nämnder)
- Genomföra utvärdering av verksamheternas organisering för att tillgodose att den enskilde medborgaren får det stöd och hjälp som den behöver oavsett förutsättningar och livssituation. (alla nämnder)

Uppdrag och ansvar för våld i nära relationer

Socialnämnden samordnar arbetet med våld i nära relationer. Räddningstjänsten samordnar det brottsförebyggande arbetet på kommunstyrelsens uppdrag. Övriga berörda är: kommunens samtliga nämnder, förvaltningar och bolag.

Övriga aktörer

Länsstyrelsen, Region Jönköpings län.

Strategiskt hållbarhetsarbete

Globala hållbarhetsmål som kan integreras i arbetet mot våld i nära relationer:

God utbildning för alla (mål 4)

- I analys ska kommunen använda fler diskrimineringsgrunder än kön som variabler för att fördjupa analysen såsom exempelvis funktionsnedsättning, könsidentitet och etnicitet

Jämställdhet (mål 5)

- Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet
- Det könsbaserade våldet ska upphöra. Kommunen ska arbeta aktivt och systematiskt för att förebygga och motverka våld
- Alla chefer och medarbetare ska ha kunskap kring definitionen av våld, olika gruppers utsatthet samt hur man kan upptäcka våld. Extra fokus ska vara på att stärka skyddet och stödet för våldsutsatta
- Kommunen ska säkerställa att den enskilde får det skydd och stöd som den har rätt till, oavsett personens förutsättningar och livssituation
- Arbetet med att förebygga våld ska ha ett folkhälsoperspektiv och bedrivs med genusmedveten syn på våld. Kritiska samtal kring relationer, samtycke, sexuella trakasserier, porr och prostitution är en viktig del av arbetet
- Arbetet med att motverka hedersrelaterat våld och förtryck ska utvecklas och medarbetarnas kunskap kring frågorna ska öka
- En del av jämställdhetsarbetet innebär att motverka och förändra destruktiva maskulinitetsnormer. Pojkar och män ska vara involverade i arbetet
- Arbetet med att förebygga våld mot kvinnor ska förstärkas genom att utöka arbetet med våldsutövare

Fredliga och inkluderande samhällen samt genomförande och globalt partnerskap (mål 16 och 17)

- Kommunens insatser ska fokusera på bland annat barns och ungas utsatthet och upplevelser av direkt och indirekt våld

CIVIL BEREDSKAP 2024-2027

Delprogram till program för trygghet och säkerhet 2024-2027

Antagen av XX den DD månad ÅÅÅÅ § X

Innehåll

Inledning.....	5
Delprogrammet struktur	6
Det svenska civila beredskapssystemet.....	7
Ansvar och roller.....	7
Del 1: Habo kommun under fredstid.....	9
Övergripande mål och inriktning för arbetet med krisberedskap.....	9
Kommunens förmåga vid kriser i fred	10
Trygghetspunkter	10
Skolor med förstärkt förmåga att fungera under samhällskriser	10
Infrastruktur.....	10
Åtgärder vid elavbrott	11
Den enskildes hemberedskap	11
Övergripande styrning i kommunala förvaltningar och bolag	12
Hantering av extraordinära händelser	12
Krisledningsnämnd.....	13
Krisledningsförmåga	13
Krisstödssamordning, POSOM	14
Kommunens övergripande process för risk- och sårbarhetsanalyser	15
Samhällsviktig verksamhet	15
Kontinuitetshantering	16
Kommunens ambitioner i arbetet med geografiskt områdesansvar	17
F-samverkan	17
Samhällsviktig verksamhet i det geografiska området.....	17
Lokal samverkan i det geografiska området	17
Del 2: Habo kommun under höjd beredskap och krig.....	18
Övergripande mål och inriktning för arbetet med civilt försvar	18
Ansvarsfördelning under höjd beredskap.....	19
Höjd beredskap.....	19
Ansvar vid höjd beredskap	19
Kommunens arbete med krigsplacering.....	21
Allmän tjänsteplikt och krigsplacering	21
Arbetet med krigsplacering i fredstid.....	21
Lagbestämmelser.....	22
Stödjande dokument	22

Kommunens beredskapsplanering.....	24
Säkerhetsskydd.....	25
Säkerhetsskyddsanalys	25
Informationssäkerhet.....	25
Fysisk säkerhet	25
Personalsäkerhet.....	25
Konsekvenskategorier	27
Konsekvensnivå	27
Säkerhetsklassificerade uppgifter.....	27
Skyldigheter vid exponering av säkerhetskänslig verksamhet.....	28
Satsningar och planering inom civil beredskap under 2024-2027	29

Inledning

Detta delprogram tillhör *Program för trygghet och säkerhet 2024-2027* och utgör styrdokument för Habo kommuns arbete med civil beredskap. Delprogrammet syftar till att skapa en gemensam inriktning och samsyn i Habo kommun vid fredstid, höjd beredskap och ytterst krig. Delprogrammet tydliggör ansvar och övergripande krav gällande beredskapsplanering i såväl fredstid som under höjd beredskap. Till delprogrammet finns en *Plan för hantering av civil beredskap* där kommunens hantering av extraordinär händelse i fred samt krigsorganisation och tillkommande uppdrag under höjd beredskap beskrivs.

Staten, företrädd av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges kommuner och regioner (SKR) har tecknat en överenskommelse (MSB 2022-15507, SKR 2022/00754) som reglerar ersättning och uppgifter och därtill kopplat stöd för kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar under perioden 2018-2020 med revideringar till och med 2023.

Kommunerna, länsstyrelserna och MSB ska tillsammans arbeta för att öka samhällets krisberedskap på lokal nivå. En god utveckling av krisberedskapen ska bygga på ett nära samarbete mellan staten, SKR och kommunerna.

Följande dokument ska enligt *Överenskommelse för kommunernas krisberedskap* antas senast 31 december under den nya mandatperiodens första år:

- Styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap, ska beslutas av kommunfullmäktige
- Reglementet för krisledningsnämnden, ska beslutas av kommunfullmäktige
- Plan för hantering av extraordinära händelser, ska beslutas lägst av kommundirektören
- Utbildnings- och övningsplan, ska beslutas lägst av kommundirektören

Prioriterade uppgifter för kommunerna enligt *Överenskommelse för kommunernas arbete med civilt försvar*:

- Kompetenshöjning gällande civilt försvar
- Grundläggande förberedelser i frågor av betydelse för totalförsvaret och Sveriges säkerhet.
- Krigsorganisation och dess bemanning

Uppgifterna utgår från:

- *Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH)*,
- *Förordning (2006:637) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (FEH)*,
- *Kommunallagen (2017:725)*,
- *Säkerhetsskyddslagen (2018:585) och säkerhetsskyddsförordningen (2021:955)*.

Delprogrammet struktur

Delprogrammet inleds med en beskrivning av det civila beredskapssystemet och därefter är delprogrammet uppdelat i två delar. Del ett behandlar kommunens arbete under fredstid vari mål och inriktning, kommunens förmåga, övergripande styrning i förvaltningar och bolag, processen för risk- och sårbarhetsanalysen samt ambitioner i arbetet med geografiskt områdesansvar beskrivs. I del två behandlas kommunens arbete under höjd beredskap och krig. Där finns avsnitt om lagbestämmelser, beredskapsplanering, krigsplacering och säkerhetsskydd. Avslutningsvis presenteras kommande mandatperiods satsningar inom civil beredskap.

Det svenska civila beredskapssystemet

Krisberedskap

Handlar om förmågan att förebygga, motstå och hantera krissituationer. Förmågan byggs upp genom bland annat utbildning, övning samt genom den organisation och de strukturer som skapas före, under och efter en kris. Utgångspunkten är att hela samhället gemensamt och inom sina respektive områden tar ansvar för och utvecklar krisberedskapsarbetet. I detta ligger också att enskilda människor utifrån sina egna förutsättningar tar ansvar för sin säkerhet. Arbetet sker på alla nivåer: lokalt, regionalt och nationellt, men också på EU-nivå och internationellt.

Civilt försvar

Handlar om hela samhällets motståndskraft vid krigsfara och krig. Civilt försvar är det arbete som görs av statliga myndigheter, kommuner, landsting och regioner, privata företag och frivilligorganisationer. Arbetet syftar till att skydda civilbefolkningen och att exempelvis sjukvård och transporter fungerar vid krigsfara och krig. Vid krigsfara och krig ska det civila försvaret också kunna stödja Försvarmakten.

Civil beredskap

Är ett samlingsnamn för krisberedskap och civilt försvar. Det civila försvaret och krisberedskapen ska förstärka varandra i gemensamma processer för samordning, planering och förberedelser. Den yttersta krisen, det vill säga ett väpnat angrepp, är dimensionerande för den civila beredskapen. Ytterst syftar den civila beredskapen till att förbereda oss på alla slags samhällsstörningar som riskerar att skada oss.

Det som ska värnas är samhällets grundläggande skyddsvärden:

- människors liv och hälsa,
- samhällets funktionalitet,
- demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter,
- miljö och ekonomiska värden,
- nationell suveränitet.

Totalförsvar

Är verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig. Under högsta beredskap är totalförsvar all verksamhet som då ska bedrivas. Totalförsvaret består av det militära försvaret och det civila försvaret.

Det övergripande målet för totalförsvaret ska vara att ha förmåga att försvara Sverige mot väpnat angrepp och värna vår säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet.

Verksamhet inom totalförsvaret ska kunna bedrivas enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet.

Ansvar och roller

Civilt försvar och krisberedskap regleras i lagar och förordningar. Fördelningen av ansvar och roller bygger även på grundläggande principer, vilka presenteras nedan. Vissa myndigheter

har mer ansvar än andra, men alla har ett ansvar att minska sårbarheter och värna samhällets grundläggande skyddsvärden utifrån sitt verksamhetsansvar.

När en samhällsstörning inträffar finns det inte en särskild krisorganisation som tar över hanteringen, däremot kan verksamheten behöva gå upp i stab eller aktivera en särskild krisledning. Alla som berörs av händelsen bidrar utifrån sitt ansvarsområde. Detta förväntas även av företag och privatpersoner. Det är grunden för den civila beredskapen.

Arbetet med civil beredskap bygger på följande tre grundläggande principer:

- Ansvarsprincipen – att den som har ansvar för en verksamhet i normala situationer också har motsvarande ansvar vid störningar i samhället. Aktörer har även ett ansvar att agera även i osäkra lägen. Den utökade ansvarsprincipen innebär att aktörerna ska stödja och samverka med varandra.
- Närhetsprincipen – att samhällsstörningar ska hanteras där de inträffar och av de som är närmast berörda och ansvariga.
- Likhetsprincipen – att aktörer inte ska göra större förändringar i organisationen än vad situationen kräver. Verksamheten ska under samhällsstörningar fungera som vid normala förhållanden, så långt det är möjligt.

Vissa myndigheter har ett särskilt ansvar för samordning. Det handlar om vissa myndigheter på central nivå som samordnar arbetet inom sektorer där olika myndigheter ingår.

Det finns också en samordning på olika nivåer, i det så kallade geografiskt områdesansvaret:

- Lokal nivå (kommuner)
- Regional nivå (länsstyrelser)
- Högre regional nivå (länsstyrelser är indelade i sex civilområden där en länsstyrelse har ett utökat ansvar för civilt försvar och för samordning med det militära försvaret)
- Nationell nivå (regeringen, där myndigheter stödjer regeringen i hanteringen). MSB har en särskild roll att både hålla samman arbetet mellan olika sektorer och stödja regeringen när det inträffar kriser och andra allvarliga händelser.

Del 1: Habo kommun under fredstid

Övergripande mål och inriktning för arbetet med krisberedskap

I samhällets krisberedskap ingår att upprätthålla de grundläggande och samhällsviktiga funktionerna även vid en svår påfrestning. Arbetet består dels av förebyggande och sårbarhetsreducerande åtgärder och dels av en krishanteringsförmåga när något omfattande väl händer.

Målen för svensk krisberedskap är att:

- minska risken för olyckor och kriser som hotar vår säkerhet
- värna människors liv och hälsa samt grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter genom att upprätthålla samhällsviktig verksamhet och hindra eller begränsa skador på egendom och miljö då olyckor och krissituationer inträffar

Krisberedskap bygger på att samhällets normala, dagliga verksamhet förebygger och hanterar olyckor och mindre omfattande störningar. Vid allvarliga händelser eller kriser i samhället kan resurserna förstärkas. Krisberedskapen är alltså den förmåga som skapas i många aktörers dagliga verksamhet och inte i en utpekad organisation eller hos en aktör.

Kommunens förmåga vid kriser i fred

Den samhällsviktiga verksamheten som kommunen ansvarar för behöver skapa en lokal förmåga att hantera situationer under första dagen/dygnet med begränsad hjälp från övriga delar av kommunen. För att klargöra dessa behov behöver verksamheten genomföra kontinuitetshantering.

Kommunfullmäktige fattade beslut till budget 2023 om att höja kommunens förmåga att bedriva kommunens samhällsviktiga verksamhet samt sörja för allmänhetens grundläggande behov i form av trygghetspunkter. Dimensionerande scenario för kriser i fredstid är ett bortfall av elförsörjning samt alla externa leveranser under sju dygn och de konsekvenser som följer av detta. Målet är att ingen ska dö eller allvarligt skadas i samhället av konsekvenserna från detta bortfall.

Habo kommun kommer efter 2024 ha förmåga att under sju dygn:

- Upprätta och driva trygghetspunkter på 4 platser i kommunen
- Driva samhällsviktig verksamhet med hjälp av reservkraft
- Värma upp lokaler där samhällsviktig verksamhet pågår
- Ha säkerställd tillgång av bränsle för elverk och fordon
- Ha god förmåga till ledning, samordning och kommunikation

Trygghetspunkter

Då den enskildes förmåga inte räcker till kan kommunen behöva ge stöd på olika sätt. Kommunen har 4 stycken geografiskt utspridda trygghetspunkter som med mobil reservkraft och nödvatten ska kunna tillgodose invånarnas basala behov när den egna bostadens funktioner är satta ur spel. Vid en trygghetspunkt ska den enskilde kunna erbjudas värme, aktuell information, krisstöd, dricksvatten samt kunna ladda sin mobiltelefon. Från trygghetspunkten ska det också finnas möjlighet att larma polis, ambulans och räddningstjänst.

Skolor med förstärkt förmåga att fungera under samhällskriser

Kommunen kan tillhandahålla barnomsorg för familjer som har samhällsviktiga arbetsuppgifter och som behöver tillgång till barnomsorg även under samhällskriser. För detta ändamål finns 2 skolor med en förstärkt förmåga att kunna fungera under samhällskriser.

Infrastruktur

Jönköpings kommun svarar för försörjning av dricksvatten för både Jönköping och Habo kommun. Denna produktion är robust och förstärks ytterligare bland annat genom byggnation av nytt vattenverk. Jönköpings Energi AB försörjer Jönköping och Habo kommun med fjärrvärme. För att säkerställa kommunikationen till och från exempelvis trygghetspunkter under samhällskriser finns särskilda radioterminaler.

Åtgärder vid elavbrott

Kommunens planering för åtgärder i samband med omfattande avbrott i elförsörjning. I verksamhetsansvaret ligger att varje verksamhet måste klara första dagen/dygnen som verksamheten bedrivs utan hjälp från andra. Efter 24 timmar ska mobil reservkraft och nödvärme vara uppstartad. Trygghetspunkter ska kunna öppnas inom 48 timmar.

Den enskildes hemberedskap

Enskilda personer, företag och organisationer behöver ha en grundläggande förmåga att under sju dygn klara de påfrestningar som kriser kan föra med sig. Bortfall av el, värme, datakommunikation, telefoni och vatten kan bli följderna av olika händelser. När påverkan drabbar riktigt många kan samhällets resurser vara otillräckliga och därför bör en egen grundberedskap finnas hos alla.

Övergripande styrning i kommunala förvaltningar och bolag

Krisberedskap behöver involvera både den kommunala förvaltningen och de kommunala bolagen. Varje förvaltning och bolag ansvarar för och driver sitt eget arbete inom krisberedskap medan samordningsansvaret ligger på kommunstyrelsen och ledningsutskottet. Kommunen arbetar med kontinuitetshantering som ett systematiskt arbetssätt i de kommunala samhällsviktiga verksamheterna.

Förvaltningar och bolag ska delta i följande delar av kommunens arbete inom krisberedskap:

- kommunens övergripande arbete med risk- och sårbarhetsanalyser
- kommunövergripande planering
- utbildnings- och övningsverksamhet
- rapportering vid förestående eller inträffad händelse
- krisledningsorganisationen vid inträffad händelse
- utvärdering efter inträffad händelse eller åtgärdsplan efter övning
- självständigt arbete med till exempel risk- och sårbarhetsanalys, planering, utbildning, övning samt kontinuitetshantering med stöd från räddningstjänsten och
- årlig rapportering, till exempel av genomförda åtgärder och förmågeindikatorer

KDLG i kommunen ansvarar för att leda kommunens arbete i vardagen såväl som vid en särskild eller extraordinär händelse eller under höjd beredskap inom kommunens geografiska område. KDLG utser en intern inriktnings- och samordningsfunktion, ISF för att följa händelsen och bereda frågor.

Om KDLG gör bedömningen att en händelse inte kan hanteras i ordinarie strukturer kan rekommendationen till kommunstyrelsens ordförande bli att krisledningsnämnden behöver träda i kraft. Efter detta fortsätter KDLG att leda arbetet i kommunen utifrån krisledningsnämndens beslut och inriktning.

Den kommunövergripande samordningen av krisberedskap, brottsförebyggande, internt skydd, säkerhetsskydd samt skydd mot olyckor sker på uppdrag av kommunstyrelsen och är placerad på räddningstjänsten. Räddningstjänsten ska stödja förvaltningarnas arbete samt svara för den kommunövergripande planeringen.

Räddningstjänsten har en tillikauppgift att fungera som kommunens tjänsteperson i beredskap (TIB) och ansvarar för att dygnet runt bevaka särskilda händelser och för att aktivera kommunens organisation för krisledning.

Kommunen ska efter en inträffad kris utvärdera kommunens hantering både utifrån verksamhetsansvaret men även det geografiska områdesansvaret. Detta underlag ska användas i arbetet med risk- och sårbarhetsanalysen.

Hantering av extraordinära händelser

Lagen definierar en extraordinär händelse (1 kap. 4 § 2006:544) på följande sätt:

”Med extraordinär händelse avses i denna lag en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller landsting”

Om KDLG gör bedömningen att en händelse inte kan hanteras i ordinarie strukturer kan rekommendationen till kommunstyrelsens ordförande bli att krisledningsnämnden behöver träda i kraft. Det är kommunstyrelsens ordförande, i sin roll som ordförande i krisledningsnämnden, som formellt fattar beslut om att denna träder i kraft. Liksom lagen syftar detta till att kommunen ska minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera särskilda händelser i fred. Genom detta uppnår kommunen också en grundläggande förmåga till civilt försvar.

Krisledningsnämnd

Krisledningsnämnden är det ledande politiska organet om kommunen drabbas av en extraordinär händelse. Nämndens ansvar och sammansättning regleras i reglemente beslutat av kommunfullmäktige. Krisledningsnämnden och dess ersättare utgörs av KSAU (kommunstyrelsens arbetsutskott) och dess ersättare.

Krisledningsnämndens/kommunstyrelsens ordförande kan fatta beslut om att krisledningsnämnden träder i kraft vid en extraordinär händelse. Detta beslut kan underlätta KDLG:s arbete vid en extraordinär händelse.

Indikatorer på att ett beslut om att krisledningsnämnden ska träda i kraft är följande:

- behov av brådskande beslut som rör flera nämnder
- behov av prioritering av resurser mellan nämnder
- behov av stöd till enskilda
- bistånd mellan kommuner

Om krisledningsnämnden träder i kraft har den i uppgift att inrikta och prioritera arbetet inom det geografiska området. Kommunstyrelsens ledningsutskott, bestående av kommunalråden, utgör krisledningsnämnd.

Krisledningsförmåga

Habo kommun aktiverar delar av organisationen för särskilda händelser några gånger per år i samband med vädervarningar eller andra mindre händelser som kan utvecklas till särskilda händelser. Varje förvaltning ansvarar för sitt verksamhetsområde och räddningstjänsten har en särskild roll att samordna arbetet och bevaka utvecklingen utifrån kommande riskbilder. Vid händelser fattar förvaltningarna koordinerade beslut utifrån en gemensam lägesbild. En välfungerande kommunikation är en viktig faktor vid inträffade händelser.

En kommun med god krisledningsförmåga uppnås genom:

- att en fungerande omvärldsanalys och larmmottagning ser till att potentiella risker bedöms
- att under en kris så långt som möjligt bygga på det som gäller vid normala förhållanden
- samordning och att en samlad lägesbild finns i hela organisationen och det geografiska området
- att kommunen tillser att den som ansvarar för en verksamhet under normala förhållanden också gör det i en krissituation
- att kommunen har en väl fungerande kriskommunikation

Krisstödssamordning, POSOM

I Habo kommun finns en krisstödsverksamhet, benämnd POSOM (Psykiskt och socialt omhändertagande). Kommunens målsättning med POSOM är att förebygga psykisk ohälsa och motverka negativa krisreaktioner genom att erbjuda och organisera krisstöd i akuta situationer.

I POSOM ingår primärt personal från socialtjänsten, räddningstjänsten, barn och utbildningsförvaltningen samt Svenska kyrkan. Arbetet sker i nära samverkan vid krisstödsärenden mellan sjukvården genom krisstödssamordnaren, polisen och kommunen. I arbetet finns också en nära samverkan med trossamfund och sjukhuskyrkan.

Formen för samverkan är nätverk som även omfattar psykiatriska akutenheten, akutmottagningen, vårdcentraler, ambulanssjukvården, större arbetsgivare, företagshälsovård, kyrkor och samfund med flera. Sammankallande och kontaktperson för kommunens POSOM är tjänsteperson i beredskap (TIB) för Habo kommun.

En kommun med bra omhändertagande vid kriser uppnås genom:

- att drabbade får stöd av anhöriga, skolpersonal, arbetskamrater, arbetsgivare, frivilliga organisationer, trossamfund och vårdinrättningar
- att arbetsgivare samt verksamhetsansvariga i förväg planerar för omhändertagande vid kriser och har etablerade kontakter med företagshälsovård och andra liknande resurser
- att kommunen bedömer behov av krisstöd och tillser att hjälp ges i de fall de personliga nätverken är otillräckliga
- att kommunen upprättar informations- och stödcentrum samt samverkar med de övriga organisationer som berörs av en allvarlig händelse

Kommunens övergripande process för risk- och sårbarhetsanalyser

Kommunen ska senast den 31 oktober under det första kalenderåret efter ordinarie val till kommunfullmäktige sammanställa och rapportera resultatet av sitt arbete med risk- och sårbarhetsanalys (RSA) till länsstyrelsen. Risk- och sårbarhetsanalysen inleds med en beskrivning av kommunen och dess geografiska område. I kommunens RSA identifieras samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område samt kritiska beroenden för kommunens samhällsviktiga verksamhet. Utefter detta underlag identifieras och analyseras risker, sårbarheter och brister i kommunens förmåga. Slutligen identifieras behov av åtgärder utefter genomförd analys som mynnar ut i ett antal prioriterade områden att arbeta vidare med för att stärka kommunens förmåga och resiliens. Risk- och sårbarhetsanalysen sammanställs utifrån kraven i LEH samt MSB:s föreskrift för att:

- ge underlag för planering och genomförande av åtgärder för att öka förmågan att kontinuerligt bedriva samhällsviktig verksamhet
- ge beslutsstöd för beslutsfattare och verksamhetsansvariga
- ge underlag för information om samhällets risker och sårbarheter till allmänheten
- bidra till att ge en bild över de risker och sårbarheter som finns i samhället som kan påverka kommunens verksamhet och samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område

Samhällsviktig verksamhet

MSB har definierat samhällsviktig verksamhet som verksamheter, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer viktiga samhällsfunktioner. En viktig samhällsfunktion är en sådan samhällsfunktion som är nödvändig för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet.

- Grundläggande behov handlar om behov som behövs för att överleva, till exempel, mat, vatten, värme, vård, omsorg och kommunikation
- Värden ska i denna kontext tolkas som det vi som samhälle värdesätter mest och tycker är viktigast att skydda, så som människors liv och hälsa, samhällets funktionalitet, demokrati, rättssäkerhet samt mänskliga fri- och rättigheter, miljö, ekonomiska värden samt vår nationella suveränitet
- Säkerhet handlar om vår nationella säkerhet och suveränitet samt att värna om fred, vår demokrati och frihet¹

Samhällsviktiga verksamheter är sådana verksamheter som behövs för att vårt samhälle ska fungera, så som dricksvattenförsörjning, sjukvård eller elförsörjning. Om det blir störningar i dessa drabbas ofta kommunens invånare på olika sätt och ibland medför störningarna stora konsekvenser. Därför är det angeläget att verksamheterna fungerar oavsett vad som inträffar i kommunen.

¹ Definitionen är hämtad från MSB1844 – oktober 2021

Samhällsviktig verksamhet drivs i många fall av kommunen men det finns även andra aktörer. Ofta är olika verksamheter beroende av varandra då störningar i en verksamhet många gånger leder till avbrott i andra. Ett exempel som leder till störning är strömavbrott då det mesta idag är beroende av el.

För att upprätthålla de samhällsviktiga verksamheterna i Habo kommun, vid olika händelser, krävs ett strukturerat arbete inom respektive verksamhet. I och med beroendena mellan olika verksamheter kan arbetet behöva samordnas, både mellan kommunens egna verksamheter och gentemot andra aktörer. Grunden för arbetet är att identifiera samhällsviktig verksamhet samt dess beroenden och att sedan samarbeta systematiskt för att öka dess förmåga att klara av och motstå störningar.

Utgångspunkt för arbetet med skydd av samhällsviktig verksamhet är att identifiera dessa verksamheter, vilka är redovisade i risk- och sårbarhetsanalysen. Denna identifiering är en utgångspunkt inför fortsatt arbete inom respektive verksamhet.

Samhällsviktig verksamhet i kommunen upprätthålls genom att:

- kartlägga beroenden mellan samhällsviktiga verksamheter samt analysera konsekvenser av störningar, som ett underlag för åtgärder och beredskapsplanering
- genomföra åtgärder och beredskapsplanering för att upprätthålla samhällsviktiga verksamheter vid störningar
- arbeta systematiskt och strategiskt med kontinuitetshantering för att skydda samhällsviktiga verksamheter och genomföra nödvändiga åtgärder
- samverka med externa samhällsviktiga aktörer som påverkar kommunens geografiska område

Kontinuitetshantering

Arbetet med kontinuitetshantering görs löpande och omfattar översiktligt en analysfas där man fastställer vad som alltid måste fungera, det vill säga vilka processer som är kritiska. Därefter kartläggs beroenden och vilka konsekvenser en störning får över tid. Denna kartläggning ger dels ett underlag i det förebyggande arbetet, men även ett underlag för att kunna tolka och analysera skeendet vid en särskild händelse som påverkar verksamheten.

Därefter går man igenom vilka skydd, reservrutiner med mera som finns för att slutligen ha ett underlag för vidare åtgärder och planer vid störningar etc. Detta syftar också till att stärka det förebyggande arbetet men även som underlag för vilka åtgärder som behöver vidtas vid en särskild händelse som påverkar verksamheten.

Kommunens ambitioner i arbetet med geografiskt områdesansvar

Kommunen har både sitt geografiska områdesansvar och ett behov av att samverka och uppnå samordning med andra aktörer inom kommunens geografiska område.

F-samverkan

I det regionala perspektivet samarbetar kommunen med andra kommuner inom länet, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Polismyndigheten, Region Jönköpings län, Försvarsmakten och övriga myndigheter för att ta det geografiska områdesansvaret. Detta görs inom organisationen för det som kallas F-samverkan.

F-samverkan är länets gemensamma forum före, under och efter särskilda händelser. Samverkan syftar främst till att samordna arbetet inom länet men är också länets gemensamma kontaktyta gentemot nationella aktörer. Det är angeläget att kommunen fortsätter vara en drivande kraft inom F-samverkan och bidrar till den fortsatta utvecklingen av det gemensamma arbetet inom F-samverkan.

Samhällsviktig verksamhet i det geografiska området

En del i arbetet med skydd av kommunens samhällsviktiga verksamhet är samverkan med externa resurser, aktörer eller verksamheter. Deltagande och utformning av det regionala arbetet faller huvudsakligen på räddningstjänsten som samordnande funktion. Det kan även beröra andra kommunala verksamheter genom deltagande i regionala seminarier och/eller workshops eller genom att det kan påverka kommunens interna arbete.

Lokal samverkan i det geografiska området

Det finns också ett behov av att utveckla en samverkan för att förbereda inför särskilda händelser tillsammans med lokala offentliga aktörer samt privata aktörer. Detta omfattar både att dela underlag och samverka i förberedelserna för att kunna hantera särskilda händelser samt att samverka om skydd av samhällsviktig verksamhet.

Det är flera verksamheter hos olika aktörer som kan definieras som samhällsviktiga. Det gäller exempelvis sjukvård, polis, el/tele-distributörer och transportsystem. Enkelt uttryckt det som alltid måste fungera för att samhällets grundläggande funktioner ska kunna upprätthållas. Flera av dessa funktioner är beroende av andra aktörer och funktioner. Det går därför inte att planera den samhällsviktiga verksamheten för varje enskild aktör isolerat. Behovet av att ta reda på vilka beroenden som är kritiska och vilka funktioner som behöver säkras upp är ett gemensamt intresse för olika aktörer.

Del 2: Habo kommun under höjd beredskap och krig

Övergripande mål och inriktning för arbetet med civilt försvar

Kommunens del av totalförsvaret utgörs av det civila försvaret. Arbetet med civilt försvar handlar om att vid krigshot eller krig kunna skydda och säkerställa viktiga samhällsfunktioner.

Målet för det civila försvaret är att ha förmåga att:

- värna civilbefolkningen
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna
- upprätthålla en nödvändig försörjning
- bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld
- upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och bidra till att stärka försvarsviljan
- bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred
- med tillgängliga resurser bidra till förmågan att delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser

Ansvarsfördelning under höjd beredskap

Höjd beredskap

Är Sverige i krig råder högsta beredskap. Krisledningsnämnden har ingen funktion under höjd beredskap. Höjd beredskap är samlingsbegreppet för skärpt och högsta beredskap. Under högsta beredskap är totalförsvaret all samhällsverksamhet som ska bedrivas. Regeringen fattar beslut om höjd beredskap för hela eller delar av landet, eller viss verksamhet. Beslutet tillkännages genom radio, tv samt på sedvanliga sätt som annan lagstiftning. För kommunen innebär nivåerna skärpt beredskap och högsta beredskap följande:

Skärpt beredskap – Habo kommun ska upprätthålla normal verksamhet så långt det är möjligt. Nämnder och styrelser ansvarar för att vid behov göra nödvändiga anpassningar samt vidta de särskilda åtgärder avseende planering, inriktning av verksamheten, personalfrågor och övriga resurser som anges i respektive nämnds och styrelses beredskapsplan. Nämnder och styrelser ska även planera för och vidta nödvändiga förberedelser inför högsta beredskap. Vid behov kan kommunstyrelsen besluta om vissa tillkommande uppdrag inom ramen för den framtida organisationen. Kommunstyrelsen kan även besluta att Habo kommun ska övergå från ordinarie organisation till krigsorganisation, vilket inkluderar samtliga uppdrag.

Högsta beredskap – Habo kommun ska övergå till krigsorganisation, som inkluderar tillkommande uppdrag och samtliga beredskapsplaner aktiveras. Totalförsvaret är all samhällsverksamhet som ska bedrivas. Habo kommun ska då fokusera samtliga resurser på att klara målen för det civila försvaret, bland annat värna civilbefolkningen, upprätthålla samhällets funktionalitet och nödvändig försörjning samt stödja Försvarmakten. Nämnder och styrelser har alltså sitt verksamhetsansvar, så långt det är möjligt.

Ansvar vid höjd beredskap

Kommunstyrelsen ska inom ramen för det geografiska områdesansvaret verka för att den verksamhet som bedrivs i kommunen av olika aktörer samordnas och för att samverka kommer till stånd mellan dem som bedriver verksamheten. Kommunen ska under höjd beredskap hålla länsstyrelsen informerad om beredskapsläget. Vidare ska kommunen under höjd beredskap, i den omfattning som regeringen i särskilda fall beslutar, vidta de åtgärder som behövs för försörjningen med nödvändiga varor, medverka vid allmän prisreglering och ransonering, och medverka i övrigt vid genomförandet av åtgärder som är viktiga för landets försörjning.

Vid höjd beredskap ansvarar kommunstyrelsen för ledningen av det civila försvaret i Habo kommun. Kommunstyrelsen får under höjd beredskap i vissa brådskande ärenden fatta beslut istället för kommunfullmäktige.

Varje nämnd och bolagsstyrelse ska vid höjd beredskap:

- Aktivera sin beredskapsplan (helt eller delvis) och vid varje givet tillfälle besluta om prioriteringar, ambitionsnivå och genomförande i den egna verksamheten. Samhällsviktig verksamhet är prioriterat

- Ställa om från fredstida organisation till krigsorganisation efter beslut²
- Aktivera arbetet med tillkommande uppdrag för de nämnder och bolagsstyrelser som berörs³, det vill säga vara redo att samverka med krigsledningen och krigsstaben kring konkreta arbetsuppgifter
- Vid behov bidra till att bemanna Habo kommuns totala krigsorganisation samt bidra med övriga resurser

² Kommunstyrelsen kan fatta beslut om att övergå till krigsorganisation vid skärpt beredskap. Vid högsta beredskap ska kommunen enligt lag övergå till krigsorganisation.

³ Kommunstyrelsen kan fatta beslut om att aktivera vissa resursfunktioner vid skärpt beredskap. Vid högsta beredskap aktiveras samtliga resursfunktioner i och med att staden övergår till krigsorganisation.

Kommunens arbete med krigsplacering

Allmän tjänsteplikt och krigsplacering

Under höjd beredskap kan regeringen besluta om allmän tjänsteplikt. Det kan gälla en viss verksamhet eller en viss del av landet. Svenska medborgare eller personer som är stadigvarande boende i Sverige och som är mellan 16 och 70 år kan komma att omfattas av allmän tjänsteplikt vid höjd beredskap. Allmän tjänsteplikt fullgörs vanligen genom att personen kvarstår i sin anställning och går till sin arbetsplats som vanligt.

Samtliga tillsvidareanställda i Habo kommun är krigsplacerade via registrering hos Plikt- och prövningsverket. Det innebär att när regeringen beslutar om aktivering av allmän tjänsteplikt ska alla krigsplacerade inställa sig till tjänstgöring i enlighet med informationen i det krigsplaceringsbrev som arbetsgivaren tidigare skickat ut.

Även personal med som inte är krigsplacerad omfattas av allmän tjänsteplikt. Skillnaden är att arbetsgivaren inte kan vara säker på att dessa inte har någon annan krigsplacering. När allmän tjänsteplikt är aktiverad kan anställda som inte är krigsplacerade i Habo kommuns förvaltningar och bolag alltså, om det råder särskilda skäl, anvisas andra tjänsteställen än hos sin ordinarie arbetsgivare om beslut fattas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (Arbetsförmedlingen). Länsstyrelsen, i egenskap av länets högsta civila totalförsvarsmyndighet, kan under höjd beredskap besluta om att omfördela personal mellan myndigheter med representation i länet.

Under höjd beredskap kan regeringen fatta beslut om att Arbetsrättslig beredskapslag (1987:1262) ska börja gälla. Vid beredskapslarm, som meddelar att högsta beredskap råder i hela Sverige, aktiveras såväl allmän tjänsteplikt som arbetsrättslig beredskapslag per automatik.

Arbetet med krigsplacering i fredstid

Syftet med krigsplacering är att säkerställa personalförsörjningen under höjd beredskap och bemanna den beslutade krigsorganisationen. Krigsplacering är en planeringsåtgärd för att förvaltningar och bolag ska kunna säkerställa en bemanning för de uppgifter som följer av ordinarie och tillkommande uppdrag. Kommunens beredskapssamordnare och HR-avdelningen genomför en årlig registrering av tillsvidareanställda (krigsplacering) hos Plikt- och rekryteringsmyndigheten. Vid denna årliga registrering krigsplaceras alla tillsvidareanställda som anställdts under året och anställda som avslutat anställningen tas bort från registreringen. Varje förvaltning och bolag erhåller en sammanställning av vilka medarbetare som är krigsplacerade hos andra aktörer och därmed inte tillgängliga för Habo kommun.

Krigsplacerade medarbetare i Habo kommun ska av sin arbetsgivare ges skriftligt besked om sin krigsplacering via brev till folkbokföringsadressen. Beskedet ska innehålla uppgift om inställelseplats.

Lagbestämmelser

Primära bestämmelser som riktar sig mot detta styrdokument:

- Regeringsformen
- Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap
- Förordning (2006:637) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap
- Lag (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap
- Lag (2003:773) om skydd mot olyckor
- Förordningen (2015:1053) om totalförsvaret och höjd beredskap
- Lag (1994:1809) om totalförsvarets plikt
- Förordning (1995:238) om totalförsvarets plikt
- Lag (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.
- Förordning (1988:1215) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.
- Ransoneringslag (1978:268)
- Arbetsrättslig beredskapslag (1987:1262)
- Arbetstidslag (1982:673), Arbetstidsförordning (1982:901)
- Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30), riksdagsbeslut 15 december 2020
- Kollektivavtal för krigs- och beredskapstillstånd, KB-avtalet
- Säkerhetsskyddslag (2018:585)
- Säkerhetsskyddsförordning (SFS 2021:955)

Stödande dokument

Nedan redovisas planeringsinriktningar och underlag som behöver beaktas vid planering. Aktuella underlag finns på myndigheten för samhällsskydd och beredskaps hemsida⁴.

- Handlingskraft, MSB och Försvarsmakten. Handlingsplan för att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret 2021-2025, MSB2020-1 626 1-3
- Värnkraft - Inriktningen av säkerhetspolitiken och utformningen av det militära försvaret 2021-2025Ds 2019:8
- Allvarstid Försvarsberedningens säkerhetspolitiska rapport 2023Ds 2023:19
- Rätt person på rätt plats - offentliga aktörer: vägledning för krigsorganisation och krigsplacering, MSB1944 – april 2022
- Planeringsinriktning för civilt försvar och höjd beredskap för Jönköpings län
- Överenskommelse om kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar 2018–2020 med revideringar till och med 2023, MSB 2022-15507, SKR 2022/00754
- Hotbildsunderlag i utvecklingen av civilt försvar, FOI Memo 5089 (typfall 1-4)
- Typfall 5: Utdragen och eskalerande gråzonsproblematik, FOI Memo 6338
- Säkerhetspolisens vägledningar för säkerhetsskydd (www.sakerhetspolisen.se)
- Totalförsvarets författningshandbok 2021/2022, Försvarsdepartementet

⁴ www.msb.se

- Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar. MSB 777 – oktober 2018
- Förutsättningar för krisberedskap och totalförsvar i Sverige 930/2011 upplaga 2021

Kommunens beredskapsplanering

Varje nämnd och bolagsstyrelse ska delta i arbetet med den övergripande beredskapsplaneringen. En beredskapsplan ska tas fram av respektive nämnd eller bolagsstyrelse som en del i beredskapsarbetet i fredstid och beredskapsplanen ska aktiveras när regeringen beslutar om höjd beredskap.

Beredskapsplanen ska:

- omfatta samtliga relevanta aspekter på den egna verksamheten och fungera som ett stöd när det gäller prioriteringar samt ge konkret vägledning till hur arbetet ska bedrivas
- utgå från den kommunövergripande krigsorganisationen och fördjupat beskriva den egna verksamhetens krigsorganisation, såväl i text som i ett organisationsschema samt innehålla en bemanningsplan
- avse såväl beredskapshöjningar efter hand som omedelbar övergång till högsta beredskap, minst omfatta följande områden:
 - Beredskapshöjning efter hand samt omedelbar övergång till högsta beredskap
 - Ledning och samband
 - Prioritering och minimikrav gällande samhällsviktig verksamhet och lagreglerad verksamhet
 - Krigsorganisation
 - Planering för tillkommande uppdrag för de nämnder och bolagsstyrelser som har utpekat ansvar
 - Bemanningsplan
 - Samverkan
 - Information/kommunikation externt och internt
 - Analys av gender- och barnperspektivet samt socioekonomiskt perspektiv
 - Utbildning och övning
- uppdateras vid förändringar i den fredstida organisationen samt aktualitetsprövas en gång per år

Säkerhetsskydd

Säkerhetsskydd är skydd av säkerhetskänslig verksamhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott som kan hota verksamheten samt skydd i andra fall av säkerhetsklassificerade uppgifter. Säkerhetsskyddslagen (2018:585) och säkerhetsskyddsförordningen (2021:955) gäller för alla som bedriver verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet eller som omfattar förpliktande internationellt åtagande om säkerhetsskydd. Säkerhetspolisens föreskrifter om säkerhetsskydd (PMFS 2021:1) innehåller mer detaljerade bestämmelser som kompletterar lagstiftningen.

Säkerhetsskyddsanalys

Säkerhetsskyddslagen ställer krav på att en säkerhetsskyddsanalys ska genomföras och utifrån den vidta nödvändiga åtgärder som ska dokumenteras i en säkerhetsskyddsplan.

Säkerhetsskyddsanalysen är grunden för säkerhetsskydd och analysens resultat ska vara styrande för hur verksamheten planerar och vidtar relevanta säkerhetsskyddsåtgärder. En säkerhetsskyddsanalys ska genomföras vart annat år.

Säkerhetsanalysen ska tydliggöra vad som ska skyddas, mot vad och hur det ska skyddas. I säkerhetsskyddsplanen ska det framgå vilka åtgärder som ska vidtas, vem som är ansvarig för respektive åtgärd och inom vilket tid åtgärden ska vidtas. Säkerhetsskyddsåtgärderna delas in i tre områden; informationssäkerhet, personalsäkerhet och fysisk säkerhet.

Informationssäkerhet

Informationssäkerhet syftar till att skydda säkerhetsklassificerad information oavsett form och förekomst, elektronisk såväl som fysisk och ska förbygga att uppgifter röjs, ändras, görs otillgängliga eller förstörs. Det är inte begränsat till tekniska åtgärder utan gäller även för rutiner och beroende av en bra personalsäkerhet och relevanta utbildningar.

Centrala begrepp inom området är aggregerade och ackumulerade uppgifter. Aggregerade uppgifter innebär att flertalet olika typer av uppgifter samlas och tillsammans utgör ett nytt skyddsvärde. Ackumulerade uppgifter innebär en ökad volym av samma typ av uppgifter och dessa kan få ett högre skyddsvärde på grund av att det är en större samling av uppgifter.

Fysisk säkerhet

Fysisk säkerhet ska förebygga obehörigt tillträde till och skadlig inverkan på områden, byggnader och andra anläggningar eller objekt där säkerhetsklassificerade uppgifter finns eller där säkerhetskänslig verksamhet bedrivs. Fysisk säkerhet handlar grundläggande om att genom ett system av personal, rutiner, byggnads- och säkerhetsteknik ge en robust förmåga att upptäcka, försvåra och hantera olika typer av angrepp.

Personalsäkerhet

Personalsäkerhet består av tre delar, säkerhetsprövning, registerkontroll och utbildning. Utbildning ska säkerställa att de personer som deltar i säkerhetskänslig verksamhet har tillräcklig kunskap om säkerhetsskydd.

Säkerhetsprövning handlar om att förebygga att personer som inte är pålitliga ur en säkerhetssynpunkt deltar i en säkerhetskänslig verksamhet eller på annat sätt tar del av säkerhetsklassificerade uppgifter. Processen med säkerhetsprövning inleds när en person anställs eller på annat sätt ska delta i säkerhetskänslig verksamhet. En mer detaljerad

beskrivning av processen kring säkerhetsprövning finns i *Rutin för säkerhetsprövning*, antagen av säkerhetsskyddschefen.

Konsekvenskategorier

Säkerhetsskyddad verksamhet innebär en verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet eller en verksamhet som omfattas av ett för Sverige förpliktigande internationellt åtagande om säkerhetsskydd. I arbetet med säkerhetsskydd ska verksamheten identifiera anläggningar, objekt, system eller liknande verksamhet som har betydelse för Sveriges säkerhet utifrån vilken typ av skada en antagonistisk handling medför. Identifieringen sker enligt följande konsekvenskategorier:

- *Skada för Sveriges yttre säkerhet.* Förmågan att upprätthålla nationellt försvar (territoriell suveränitet) samt Sveriges integritet, oberoende och handlingsfrihet (politisk självständighet)
- *Skada för Sveriges inre säkerhet.* Förmågan att upprätthålla och säkerställa grundläggande strukturer som det demokratiska statskicket, rättsväsendet och den brottsbekämpande förmågan på nationell nivå. Handlar till stor del om att skydda särskilt kritiska anläggningar, funktioner och informationssystem
- *Skada på nationellt samhällsviktig verksamhet.* Verksamheter som rör leveranser, tjänster och funktioner som är nödvändiga för samhällets funktionalitet på nationell nivå. Återfinns till stor del inom sektorerna energiförsörjning, livsmedelsförsörjning, elektroniska kommunikationer, vattenförsörjning, transporter och finansiella tjänster
- *Skada för Sveriges ekonomi.* Verksamheter nödvändiga för den nationella betalningsförmågan och där en ekonomisk skada kan få negativa konsekvenser för Sveriges suveränitet, handlingsfrihet och oberoende
- *Skadegenererande verksamhet.* Verksamheter där antagonistisk handling medför direkt eller indirekt skada på andra säkerhetskänsliga verksamheter på nationell nivå genom påverkan på liv, hälsa och infrastruktur

Konsekvensnivå

Säkerhetskänslig verksamhet som identifierats tillhöra en konsekvenskategori ska graderas utifrån konsekvensnivåer:

- Nivå A: Synnerligen allvarlig skada för Sveriges säkerhet
- Nivå B: Allvarlig skada för Sveriges säkerhet
- Nivå C: Inte obetydlig skada för Sveriges säkerhet
- Nivå D: Enbart ringa skada för Sveriges säkerhet

Säkerhetsklassificerade uppgifter

Säkerhetsklassificerade uppgifter utgörs av uppgifter som rör säkerhetskänslig verksamhet och som därför omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller som skulle ha omfattats av sekretess enligt den lagen, om den hade varit tillämplig.

Säkerhetsklassificerade uppgifter delas in i fyra säkerhetsklasser utifrån vilken skada för Sveriges säkerhet som kan uppstå om de röjs:

- Kvalificerat hemlig (synnerligen allvarlig skada)
- Hemlig (allvarlig skada)
- Konfidentiell (inte obetydlig skada)

- Begränsat hemlig (ringa skada)

Skyldigheter vid exponering av säkerhetskänslig verksamhet

Statliga myndigheter, kommuner och landsting som avser genomföra en upphandling och ingå avtal om varor, tjänster eller byggentreprenader ska säkerställa att det i ett säkerhetsskyddsavtal framgår hur kraven på säkerhetsskydd tillgodoses av leverantören.

Innan säkerhetskänslig verksamhet exponeras för en annan aktör behöver verksamhetsutövaren vidta åtgärder för att säkerställa att säkerhetsskyddet inte försämras vid exponeringen. I stora drag innebär detta att

- Identifiera berörda skyddsvärden
- Analysera dem
- Identifiera vilka säkerhetsskyddsåtgärder som behöver vidtas till följd av det planerade förfarandet
- Verksamhetsutövaren behöver också pröva om förfarandet är lämpligt med hänsyn till Sveriges säkerhet

Om det i upphandlingen förekommer säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i säkerhetsskyddsklassen konfidentiell eller högre eller om upphandlingen i övrigt avser eller ger leverantören tillgång till säkerhetskänslig verksamhet av motsvarande betydelse för Sveriges säkerhet så måste ett säkerhetsskyddsavtal upprättas enligt vägledning från SÄPO.

Genom att ingå ett säkerhetsskyddsavtal förbinder sig leverantören att uppfylla ställda säkerhetsskyddskrav. En av de viktigaste säkerhetsskyddsåtgärderna är att säkerhetsskyddsavtalet ska utgöra en grund för att besluta om vilka anställningar eller annat deltagande hos leverantören som ska placeras i säkerhetsklass. Verksamhetsutövaren har ansvaret att kontrollera att leverantören följer säkerhetsskyddsavtalet.

Satsningar och planering inom civil beredskap under 2024-2027

Nedanstående satsningar ska genomföras av respektive förvaltning i berörda nämnder och beaktas i den årliga budgetprocessen. De utgår från sårbarheterna som identifierats i kommunens risk- och sårbarhetsanalys (RSA) och i kontinuitetshanteringen som utgör en del av RSA-arbetet. Satsningarna syftar till att öka kommunens förmåga att kontinuerligt bedriva samhällsviktig verksamhet samt stärka förmågan att hantera extraordinära händelser och höjd beredskap.

Följande satsningar ska genomföras under mandatperioden 2024-2027:

- Planlägga och skapa rutiner för kommunens trygghetspunkter, samt öva nödvändig personal (KS, FOK)
- Upprätta och ajourhålla planer för inkoppling av reservkraft, nödvatten samt bränsleförsörjning av reservkraft i samband med elavbrott, samt öva nödvändig personal (KS)
- Genomföra kontinuitetshantering avseende samhällsviktig verksamhet i samtliga förvaltningar, varje mandatperiod (samtliga nämnder)
- Upprätta en plan för räddningstjänst under höjd beredskap (KS)
- Upprätta en krigsorganisation och tillse att tillräckligt antal medarbetare finns tillgängliga under höjd beredskap (KS)
- Uppfylla kommande överenskommelser och lagstiftningar inom området civil beredskap (samtliga nämnder)
- Verka för en utvecklad privat-offentlig samverkan inom civil beredskap (KS)
- Fortsatt arbeta för att etablera förmågan att producera fjärrvärme vid driftstörning i ordinarie ledning. Detta för att bl.a. möjliggöra leverans fjärrvärme till samhällsviktig verksamhet under avbrott. (KS)
- Stärka kommunens förmåga avseende säkerhetsskydd. (KS)
- Genomföra kompetenshöjning inom civil beredskap för utvalda befattningar inom kommunens organisation. (KS)

Motion om att införa fixartjänst för pensionärer och personer med funktionsnedsättning

Förslag till beslut

Socialnämnden föreslår kommunfullmäktige besluta att avslå motionen.

Beskrivning av ärendet

Habodemokraterna har genom Morgan Malmborg (HD) lämnat in en motion till kommunfullmäktige med förslag att införa en kostnadsfri fixartjänst i Habo kommun för pensionärer och personer med funktionsnedsättning. Syftet med tjänsten är framförallt är förebygga fallolyckor, bryta isolering och psykisk ohälsa. Motionen har remitterats till socialnämnden för yttrande senast den 30 september.

Förslag till yttrande:

2006 inkom en motion om att utreda införande av en motsvarande gratis fixartjänst för pensionärer i Habo. Socialnämnden konstaterade då att det inte är en uppgift för socialnämnden. Kommunfullmäktige beslutade 2006 att bifalla motionen och att ge socialnämnden ansvaret för fixartjänsten samt att genomföra en uppföljning efter ett år. Fixartjänsten riktade sig till personer över 67 år. Uppföljningen efter ett år visade att personerna som tog del av tjänsten utgjorde tre till fyra procent av målgruppen samt att de som återkopplade var mycket nöjda. Tjänsten finansierades genom nystartjobb via arbetsförmedlingen, så kallat plusjobb inom Habo kommun. Kommunstyrelsen beslutade 2007 att inte anslå medel för att ge tillsvidareanställningar till de som hade plusjobb. Medel saknades därför till att förlänga fixartjänsten.

Fixartjänster ingår inte i socialnämndens ansvar som en del i hemtjänstens arbetsuppgifter. I Habo finns etablerade företag som utför sådana tjänster som motionären ger exempel på i motionen. Behovet av fixartjänst ska därför anses vara tillgodosett genom möjligheten att kunna anlita privata aktörer.

Socialnämnden tror inte att en fixartjänst kan tillgodose behoven av att bryta social isolering och motverka psykisk ohälsa. Socialnämnden har beviljats statsbidrag för att arbeta med att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre i ordinärt boende. En kartläggning har gjorts i förvaltningen kring hur nuläget ser ut och förslag finns på metod, struktur och arbetssätt. Genom att till exempel erbjuda hälsosamtal kan ensamhetsproblematik och andra hälsorelaterade tillstånd identifieras så att personer kan erbjudas sociala, kulturella eller fysiska aktiviteter som känns meningsfulla och som främjar samhörighet och delaktighet.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår socialnämnden att kommunfullmäktige beslutar att avslå motionen.

Sara Svenningsson
Utredare

Beslutet skickas till
Kommunfullmäktige

TILL HABO KOMMUNFULLMÄKTIGE:

Motion Fixar Malte

Pensionärer och personer med funktionsnedsättning bör beredas möjlighet erhålla kostnadsfri fixartjänst. Nu kostar det 400 SEK att byta ett lysrör via Habobostäder. Syftet med en sådan tjänst är framförallt att förebygga fallolyckor, bryta isolering och psykisk ohälsa.

Exempel på lämpliga arbetsuppgifter:

- Byte av glödlampor, proppar och batterier i brandvarnare
- Upphängning av gardiner
- Smörja lås och dörrar
- Flyttning av möbler

Vi Habodemokrater yrkar:

Att en kostnadsfri fixartjänst införs i Habo Kommun för pensionärer samt personer med funktionsnedsättning.

Habo 2024-03-18

Morgan Malmberg
Morgan Malmberg

Socialnämndens delegationsordning

Förslag till beslut

Malin Malmberg vid socialjouren i Jönköpings kommun ges förordnande att besluta om att begära polishandräckning enligt 43 § första stycket andra punkten lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

Socialsekreterare ges delegation att fatta beslut om boendestöd enligt 4 kapitlet 1 § socialtjänstlagen.

Beskrivning av ärendet

Beslut om att begära polishandräckning enligt LVU kan inte delegeras. Däremot kan särskilda tjänstemän förordnas av nämnden att fatta sådana beslut. Socialnämnden i Habo har genom avtalssamverkan socialjour som utförs av Jönköpings kommun. Socialnämnden har tidigare gett förordnande till namngivna tjänstemän vid socialjouren i Jönköping att fatta beslut enligt 43 § första stycket andra punkten LVU. Socialjouren i Jönköping har anställt en ny socialsekreterare som behöver ges förordnande.

Beslut om bistånd i form av boendestöd är delegerat till biståndshandläggare. Förvaltningen ser behov av att även socialsekreterare kan fatta beslut om boendestöd.

Sara Svenningsson
Utredare

Beslutet skickas till
Socialjouren i Jönköping
Enhetschefer vuxen IFO
Utredare

Till Socialnämnden

Informationsärenden i samband med socialnämnden den 25 september 2024

I samband med nämndutskick bifogas en innehållsförteckning på de handlingar som ligger i den röda informationsmappen som cirkulerar under nämndsammanträdena. Om det finns handlingar som ledamöterna vill titta närmare på finns, dessa tillgängliga hos förvaltningsadministratören före och efter sammanträdet.

Informationsmappen innehåller följande handlingar:

1. Samordningsförbundet Södra Vätterbygden
 - Delårsrapport och protokoll, daterat den 30 augusti 2024
2. Facklig Samverkan
 - *Minnesanteckningar 19 september 2024*